

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 22 OCTOBER 1919

No. 199

INHOUD

	Blz.
DE ONDERNEMINGSRADEN IN DUITSCHLAND door <i>Mr. J. C. Schreuder</i>	969
De jongste Bespreking over het Woningvraagstuk door <i>Mr. G. M. Verrijn Stuart</i>	971
Luchtvaartverzekering door <i>Dr. A. O. Holwerda</i>	974
Termijnhandel in Valuta's door <i>Mr. G. G. van Buttingha Wichers</i>	976
Index-cijfers	977
De Rijksmiddelen	977
Zilver	978
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	979
MAANDCIJFERS:	
Productie der Kolenmijnen	980
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	980
Overzicht der Rijksmiddelen	980
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN 981—987	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijsse Plaatsweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

20 OCTOBER 1919.

De geldmarkt blijft vast gestemd. De najaarsbehoefte aan geld begint goed voelbaar te worden en vooral op de prolongatiemarkt is slechts weinig geld beschikbaar. De noteering liep tegen den vijftienden op tot 5 pCt., daarna werd weder 4½ pCt. genoteerd. Ook de wisselmarkt was iets vaster. Aanvankelijk konden wissels nog tot 4 pCt. ondergebracht worden; later moest regelmatig tot 4½ pCt. bewilligd worden.

De Minister van Financiën doet weder zijn maandelijksch beroep op de geldmarkt. De inschrijving op schatkistpromessen, loopende 3 en 6 maanden en schatkistbiljetten, loopende 6 maanden, is opengesteld op Woensdag a.s. tot een bedrag van ten hoogste 60 miljoen gulden.

De eenige verandering van betekenis in den weekstaat van de Nederlandsche Bank werd veroorzaakt door geldbehoefte van de schatkist. De binnenlandsche wissels vermeerderden nl. met ruim 15 miljoen, doordat de Regeering 13 miljoen schatkistpapier direct bij de Bank onderbracht. Deze gelden kwamen grotendeels ten goede aan de rekeningen „Van anderen”, die met ruim 11 miljoen vermeerderden. De veranderingen in de andere rekeningen waren slechts gering.

* * *

De wisselmarkt was wederom flauw. Bijna alle wissels, ook de neutrale, liepen meer of minder terug. In het algemeen doen de groote bedragen, die uit den verkoop van Indische producten ons land ten goede komen, den Nederlandschen Gulden sterk stijgen of beletten althans een eenigszins sterke depreciatie, zooals bij Dollars en Arg. Pesos. Ongetwijfeld doet evenwel ook de groote plaats, die Nederland op het oogenblik inneemt als bemiddelaar in den handel tusschen verschillende landen en de commissies, die uit dien hoofde genoten worden, de betalingsbalans in ons voordeel doorslaan.

**DE ONDERNEMINGSRADEN IN
DUITSCHLAND.**

In Augustus 1919 verscheen een tweede regeringsontwerp betreffende de Betriebsräte. Het is mijn doel in dit artikel de voornaamste bepalingen van dit ontwerp te bespreken en aldus een beeld der nieuwe organen te geven. Ik noem ze „ondernemingsraden” en niet „bedrijfsraden”, gelijk het Deutsche „Betriebsräte” gewoonlijk wordt vertaald. Zooals hierna zal blijken, worden de raden ingesteld in de ondernemingen, dus in de economische eenheden, die een tak van bedrijf uitoefenen en in elk bedrijf zullen dan als regel vele ondernemingsraden worden gevonden.

Aan de bespreking van het ontwerp mogen vooraf gaan enkele opmerkingen over het ontstaan der raden. Naar men weet, vormden zich bij het uitbreken der revolutie, nu ongeveer een jaar geleden, in de groote ondernemingen in Duitschland arbeidersraden, welke een voorname politiek karakter droegen. Zij stelden zich tot taak de maatschappij uit haar oude in nieuwe vormen over te voeren en hun arbeid schijnt inderdaad meermalen zeer nuttig te zijn geweest. Toen echter na de revolutie het nieuwe bewind zich had gevestigd en de taak der arbeidersraden dus feitelijk was volbracht, voelden deze er zeer weinig voor zich te onttinden. De reden hiervan was niet moeilijk te vinden. De raden hadden zich niet tot de politiek beperkt, maar waren ook op economisch terrein werkzaam geweest, zij waren bij de werkgevers opgetreden als de vertegenwoordigers der arbeiders en hadden in de woelige tijden dadelijk na de ineensstorting van het

oude régime door „wilde” stakingen vaak belangrijke toezeggingen kunnen afdwingen van de angstig geworden ondernemers. Deze successen der arbeidersraden hadden de werknemers afkeerig gemaakt van, de tactiek der oude vakverenigingen en bij hen een sterk wantrouwen tegen hun beproefde leiders doen post vatten. De vakverenigingen hadden zich ook door de revolutie niet laten afbrengen van den weg, dien zij reeds zoovele jaren met goed gevolg bewaardelden. En November 1918 hadden zij met de gezamenlijke werkgeversorganisaties een „Arbeitsgemeinschaft” gesloten, waarbij uitdrukkelijk aan de arbeiders het recht van medezeggenschap werd verleend in de ondernemingen, waarin zij werkzaam waren, terwijl tevens de achturedag en andere verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden werden ingevoerd. Een groot deel der arbeiders was echter met deze langs vreedzaameweg verkregen resultaten niet tevreden. Zij zagen de mogelijkheid geopend om door middel der arbeidersraden en gebruik makend van de noodpositie, waarin vele werkgevers verkeerden, de meest buitensporige eischen te doen inwilligen en, toen zij bemerkten, dat de leiders der vakverenigingen niet geneigd waren hen in hun verderfelijke politiek te steunen, ging het verzet tegen de „ouderwetsche” en „conservatieve” organisaties. Zij hadden haar taak verricht en konden verdwijnen, de arbeidersraden zouden haar arbeid overnemen. Toen dan ook de regeering daarentegen meende, dat de raden overbodig waren geworden, nu toch weer meer normale toestanden waren ontstaan, bleek al spoedig, dat zij niet meer teruggedrongen konden worden en in het voorjaar van dit jaar zag de regeering zich zelfs genoodzaakt een verklaring af te leggen, waarbij het voortbestaan der raden werd verzekerd. Deze verklaring ving aldus aan: „Die Arbeiterräte werden als wirtschaftliche Interessenvertretung grundsätzlich anerkannt und in der Verfassung verankert”. Art. 165 der nieuwe Deutsche grondwet bevat de inlossing der gegeven belofte, het verklaart de arbeiders en bedienden bevoegd om in gemeenschap en gelijkgerechtigd met de ondernemers mede te werken aan de vaststelling der arbeidsvoorwaarden en aan het bevorderen der ontwikkeling van de productiekrachten. Als arbeidersraden worden dan drieërlei organen ingesteld: ondernemingsarbeidersraden, districtsarbeidersraden en eindelijk een rijksarbeidersraad. Deze laatste vormt met de organisaties der ondernemers te zamen den Reichswirtschaftsrat, die de groote economische kwesties behandelt, welke het geheele rijk betreffen en ook initiatief-voorstellen bij den Rijksdag kan aanhangig maken.

Het thans gewijzigd ingediende wetsontwerp betreft alleen de ondernemingsraden. Het bestaat uit ruim vijftig, meerendeels lange artikelen en ik zal dus moeten volstaan met het naar voren brengen van wat naar mijn meening het meest kenmerkende der ontworpen regeling is. Men zal dan merken, dat de raden lang niet zoo „revolutionair” zijn als men misschien zou verwachten, hoewel zij toch de bevoegdheden van den werkgever op vele punten in belangrijke mate beperken.

Wij zagen reeds, dat de drang naar arbeidersraden vooral uitging van hen, die zich verzetten tegen de bezadigdheid der vakorganisaties. Is de strekking van de wet nu, deze laatste overbodig te maken en haar taak door het nieuwe radenstelsel te doen overnemen? Reeds dadelijk blijkt, dat dit geenszins het geval is en art. 46 schijnt misverstand op dit punt eens voor al onmogelijk te willen maken: „Aan de bevoegdheid der economische vereenigingen van arbeiders en bedienden, de belangen harer leden te behartigen, wordt door de bepalingen van deze wet niet geraakt.” Bij deze formeele verklaring heeft men het echter niet gelaten, ook uit den verderen inhoud van het ontwerp blijkt, dat men de vakverenigingen niet van haar terrein heeft willen verdrijven. Zoo wordt in art. 34

bij de bepaling der taak van de ondernemingsraden gevoegd, dat zij zorg dragen voor de nakoming der collectieve arbeidsovereenkomsten — die dus eerst door de vakverenigingen zijn afgesloten — en dat zij, indien een zoodanig contract niet bestaat, medewerken bij de vaststelling der arbeidsvoorwaarden, maar slechts „in overleg met de betrokken economische vereenigingen der werknemers.” En eindelijk, wat wel het verst gaat, indien in een voor een geheel bedrijf door de regeering bindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst een andere wijze van arbeidersvertegenwoordiging is opgenomen, dan de wet instelt, zoo worden de wettelijke ondernemingsraden in dat bedrijf niet ingevoerd, en indien zij reeds functioneerden, weer ontbonden. Uit alles blijkt, dat de regeering slechts raden heeft gewild naast en samenwerkend met de vakverenigingen, den arbeid van deze aanvullend in de bijzondere ondernemingen, en omgekeerd door haar behoed voor excessen van ondernemingsegoïsme. Te verwonderen is dit niet, daar de socialistische leden der regeering voor een belangrijk deel zijn gerecruteerd uit de leiders der „moderne” Deutsche vakbeweging.

Op de raden zelf is van de uiterste linkerzijde de critiek geoefend, dat zij feitelijk slechts Ausschüsse, onze „kernen”, waren. Dit is, naar hieronder zal blijken, onjuist, maar wel vertoonen zij meerdere punten van overeenkomst met de kernen. Deze colleges, bestaande uit de gekozen vertegenwoordigers der arbeiders van een onderneming, hebben tot taak grieven van het personeel met den werkgever te bespreken en met hem over de arbeidsvoorwaarden te beraadslagen. Zij zijn ook in Nederland niet onbekend en komen o.a. voor bij de Gist- en Spiritusfabriek te Delft. Een vergelijking der ondernemingsraden met de kernen zal het goed begrip der eerste vergemakkelijken.

Evenals de kernen worden de ondernemingsraden gekozen, als regel voor één jaar, door de arbeiders, werkzaam in een onderneming. Uit kracht van de wet zijn zij echter instellingen, wier invoering of opheffing niet geschiedt naar goedvinden van den werkgever, gelijk met de kernen het geval is: in alle ondernemingen met ten minste twintig arbeiders of bedienden wordt een ondernemingsraad opgericht. Het ledental stijgt met het aantal arbeiders der onderneming, doch bedraagt ten minste drie. Indien de aard van groote ondernemingen dit meebrengt, worden er afdeulings-ondernemingsraden gevormd, uit welke dan weer een algemeen ondernemingsraad wordt gekozen. Heeft een onderneming minder dan twintig arbeiders, doch meer dan vijf, dan neemt een gekozen vertrouwensman, een „Betriebsobmann” de functie — met enkele uitzonderingen — van den ondernemingsraad waar.

De kernen zijn alleen adviseerende colleges, de raden hebben echter uitgebreider bevoegdheden, zij zijn organen van medezeggenschap in den waren zin des woords. Als algemeen regel geeft art. 34, dat de raad de economische belangen der werknemers in de onderneming tegenover den werkgever moet behartigen en dezen moet ter zijde staan ter bereiking van het doel der onderneming. In een twaalfstal punten werkt het artikel den algemeenen regel dan verder uit. De plaatsruimte verbiedt ze alle op te nemen en ik zal dus met de vermelding van enkele volstaan. Zoo zal de raad moeten waken voor de nakoming van wettelijke bepalingen en collectieve arbeidsovereenkomsten in de onderneming en tezamen met den werkgever en — gelijk ik reeds hiervoor zeide — in overleg met de betrokken vakverenigingen alles regelen, wat in nauwer of meer verwijderd verband staat met de arbeidsvoorwaarden. De gelijkgerechtigdheid van raad en ondernemer bij deze werkzaamheden wordt gewaarborgd door de bepaling, dat, indien geen overeenstemming tusschen partijen kan worden bereikt, de raad de beslissing van het scheidsgerecht

kan inroepen. De werkgever heeft dus inderdaad een voornaam deel van zijn macht moeten prijsgeven, maar hij is toch niet ondergeschikt gemaakt aan de vertegenwoordiging zijner arbeiders, doch naast deze geplaatst. De taak van den ondernemingsraad beperkt zich niet uitsluitend tot de arbeidsvoorwaarden. Hij moet ook toezicht houden op het voorkomen van bedrijfsongevallen en draagt, weer in samenwerking met de vakverenigingen, zorg, dat geen staking wordt geproclameerd in de onderneming, alvorens hiertoe bij geheime stemming met een meerderheid van twee derden der stemmen is besloten. Hij werkt mee bij de invoering van nieuwe arbeidsmethoden en, een taak, die hij met vele kernen gemeen heeft, heeft het medebestuur over de door den werkgever gestichte sociale instellingen der onderneming. Ook tot het commerciële gedeelte der onderneming strekken zich de bemoeiingen der raden uit: dit was wel noodzakelijk. Waar medezeggenschap bestaat in zake de arbeidsvoorwaarden en deze de commerciële resultaten der onderneming dadelijk beïnvloeden, moet het medezeggenschap en dus de medeverantwoordelijkheid ook wel over deze laatste worden uitgebreid. De wet bepaalt, dat in ondernemingen, in welke een raad van commissarissen bestaat, de ondernemingsraad in dezen, naar de voorschriften eener speciale wet, een of twee vertegenwoordigers zal aanwijzen, die gelijke rechten en verplichtingen zullen hebben als de andere leden, doch de onderneming niet naar buiten kunnen vertegenwoordigen en ook geen bijzondere financiële voordeelen, buiten een vergoeding voor hun moeite, zullen genieten. In ondernemingen, waar geen raad van commissarissen bestaat, moet de werkgever den ondernemingsraad inlichten betreffende alle aangelegenheden, welke de onderneming betreffen en waarvan de mededeeling niet voor haar bestaan gevaarlijk is. Indien de wet tot het houden van boeken verplicht en er in de betrokken onderneming ten minste vijftig arbeiders werkzaam zijn, moet jaarlijks een balans en een winst- en verliesrekening worden overgelegd.

Zeer sterk wordt de werkgever gebonden bij het aannemen of ontslaan van arbeiders. Tegen elke aanstelling of elk ontslag kan de ondernemingsraad zich verzetten, wanneer dit naar zijn oordeel moet geacht worden te zijn tegen het belang van de onderneming of dat van de daarin werkzame arbeiders. Het scheidsgerecht behandelt dan de vraag of het ontslag of de aanstelling als rechtmatig moet worden beschouwd en zoo deze ontkennend beantwoord wordt, worden beide geacht niet te hebben plaats gehad. Dat ontslag alleen gegeven mag worden om bepaalde redenen, is niet buitengewoon, wij vinden het reeds in enkele collectieve arbeidsovereenkomsten in Nederland, maar dat de werkgever ook voor elke aanstelling de toestemming behoeft van de vertegenwoordiging zijner arbeiders of van een scheidsgerecht, is, voorzover ik weet, een noviteit. Hier zijn de bevoegdheden van den ondernemingsraad wel zeer veel verschillend van die der kernen.

Wij zien dus, dat de raden zich zeer diepgaand mengen in aangelegenheden, welke voorheen werden beschouwd als speciaal te behooren tot het gebied van den werkgever en van hem alleen. Hoe is nu de verhouding van raad tot werkgever geregeld? Het was wel te verwachten, dat niet, gelijk als regel bij de kernen, de ondernemer tevens voorzitter zou wezen van de ondernemingsraden. Dit zou hem een grooten invloed verzekerd hebben op de gestie der raden en iets dergelijks te bepalen lag geheel buiten de strekking van het wetsontwerp. Het voorstel gaat dan ook juist den anderen kant uit en wijst op een angstvallig pogen der werkgever geheel buiten den raad te houden. Deze zal naar het beruchte woord uit onze geschiedenis ten opzichte van den ondernemer beraadslagen „chez vous, pour vous et sans vous”. Rechtstreeks blijkt dit niet, maar, daar art. 21 in al. 2 bepaalt, dat de ondernemer het recht heeft te verschijnen in die vergaderingen van den ondernemingsraad,

welke uitdrukkelijk op zijn verzoek zijn uitgeschreven — zonder dat hij in deze stemrecht zal kunnen uitoefenen —, moet wel worden aangenomen, dat hij tot de andere vergaderingen geen toegang heeft. De vrees voor intimidatie door den werkgever gaat echter nog verder. Indien de ondernemingsraad beraadslaat over de vraag of hij zich al dan niet zal verzetten tegen een door den werkgever voorgenomen aanstelling of ontslag, kan deze zijn argumenten slechts aan den raad kenbaar maken door middel van een „Vertrauensmann”, die door raad en werkgever in onderling overleg wordt aangewezen. Het verschijnen van den ondernemer zelf in den raad acht men blijkbaar te gevaarlijk. Misschien zal deze vrees voor te grooten invloed van den werkgever in vele gevallen niet ongegrond blijken, dit verhindert niet, dat de bepalingen van dit gedeelte wel wat kleinzielig aandoen.

De meest karakteristieke bepalingen van het ontwerp zijn thans wel vermeld. Enkele van minder betekenis mogen hier nog volgen.

De ondernemingsraad is aan de zijde der arbeiders niet de hoogste autoriteit in de onderneming. Als orgaan der arbeidersgemeenschap moet hij voor een directe uitspraak van deze wijken. De kiesgerechtigden voor den ondernemingsraad vormen de „Betriebsversammlung” en zoo deze met een meerderheid van twee derden der bij geheime stemming uitgebrachte stemmen haar afkeuring uitspreekt over de gedragingen van den ondernemingsraad, moet deze aftreden. Ook het scheidsgerecht kan hem hiertoe nopen, maar alleen in geval van grove veronachtzaming van wettelijke verplichtingen en dan op verzoek van den werkgever of ten minste een vierde gedeelte der arbeiders. Na de aftreding zullen nieuwe verkiezingen moeten plaats hebben.

Indien in de onderneming, waarvoor een ondernemingsraad wordt ingesteld, zoowel arbeiders in den engeren zin des woords als „Angestellte”, bedienden, werkzaam zijn, kiest elk van deze beide categorieën haar vertegenwoordigers in den raad, in een door de wet bepaalde verhouding met haar aantallen. De vertegenwoordigers der arbeiders en die der bedienden vormen dan in den raad twee groepen, die elk over aangelegenheden, welke uitsluitend de belangen van haar kiezers raken, afzonderlijk oordeelen. De raad bestaat dan dus feitelijk uit twee raden. Dit is niet het geval, wanneer en de arbeiders en de bedienden bij meerderheid van stemmen en bij wege van een geheime stemming hebben besloten, dat de verkiezing van leden voor den ondernemingsraad gemeenschappelijk door het geheele personeel der onderneming zal geschieden met terzijdestelling van het onderscheid tusschen hooger en lager gestelden. Op de regeling van de vertegenwoordiging van arbeiders en bedienden is veel critiek geoefend: vaak wilde men het onderscheid tusschen beide groepen niet door de wet zien erkend. De regeering heeft blijkbaar zoo ver niet willen gaan, maar stelt de werknemers nu in de gelegenheid zelf den scheidingsmuur te laten vallen.

De wet geldt zoowel voor private ondernemingen, als voor publieke diensten; de vertegenwoordiging der arbeiders bij de zeevaart en binnenscheepvaart zal door een afzonderlijke wet worden geregeld.

Het is niet waarschijnlijk, dat de wetgever ingrijpende veranderingen in het ontwerp zal aanbrengen en met belangstelling kunnen wij dus afwachten op welke wijze de arbeiders gebruik zullen maken van de vaak ver gaande bevoegdheden, die de wet hun verleent.

J. C. SCHREUDER.

DE JONGSTE BESPREKING OVER HET WONINGVRAAGSTUK.

In de Zaterdag j.l. te Rotterdam gehouden vergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek werd het veel omstreden woningvraagstuk behandeld.

De praeadviezen van de heeren Ir. Bakker Schut en Prof. van Blom werden den lezers van dit weekblad reeds bekend gemaakt door den heer Ir. A. Plate.¹⁾

Zooals men weet, luidden de te behandelen vragen als volgt: Welke economische beginselen moeten van overheidswege worden gevolgd ten aanzien van de Volkshuisvesting? Geven de huidige omstandigheden aanleiding tot maatregelen, die op den duur niet moeten worden gehandhaafd, doch wenschelijk zijn om in den woningnood van het oogenblik te voorzien?

Zou men uit de eerste vraag mogen afleiden, dat het bestuur een meer principiële behandeling van het vraagstuk op het oog had, een beperking dus tot de economische kernpunten met terzijdestelling van alle min of meer bijkomstige moeilijkheden, die het probleem biedt, de tweede vraag bestrijkt zoo ongeveer het geheele terrein der tegenwoordige woningquaestie. Wellicht is het hieraan te wijten, dat op de vergadering zooveel verschillende gezichtspunten naar voren zijn gebracht en dat de debaters dientengevolge niet zelden langs elkander heen spraken: Hieruit laat zich ook verklaren, dat b.v. de praeadviseur Bakker Schut in zijn antwoord aan de verschillende sprekers tot zijn eigen verbazing kon opmerken, dat hij betrekkelijk weinig was bestreden.

Niettemin was de discussie in vele opzichten uiterst belangrijk en het bestuur kan alle voldoening hebben over de keuze van het onderwerp.

Het is niet mijne bedoeling de verschillende sprekers op den voet te volgen, noch ook om hier alles te vermelden, wat ter vergadering is gezegd. Uitgaande van den aard der behandelde onderdeelen van het zoo veelzijdige vraagstuk, wensch ik hier alleen een beknopt overzicht te geven van de in de vergadering geuite meeningen over den aard en de oorzaken van den huidige woningnood enerzijds en over de middelen tot leniging hiervan anderzijds.

De rij der sprekers werd geopend door Mr. J. A. Levy, die, zijne goede gewoonte getrouw, de vergadering vergastte op een keurig gestyleerd betoog. Vervolgens werd het woord gevoerd door de heeren Smit, Mr. Hudig, Mr. Kruseman, Mr. Nieboer, Prof. van Gijn, Faber, Stoffel, Mr. van Zanten, Ir. A. Plate, Mr. Romeyn, Prof. Sleswijk en Klaver, waarop de praeadviseurs van antwoord dienden.

Wat nu vooreerst den aard van den woningnood betreft, reeds hierover bestond geen eenstemmigheid. De heer Bakker Schut beschouwt den woningnood als een telkens en overal terugkeerend verschijnsel, inhaerent aan onze kapitalistische maatschappij en door de huidige omstandigheden niet veroorzaakt, doch slechts zeer verscherpt.²⁾ Hij heeft hierbij in het bijzonder het oog op de steden. Van andere meening is in dit opzicht zijn mede-praeadviseur Prof. van Blom, die er op wees, dat vóór den oorlog althans in zeer vele plaatsen van woningnood geen sprake was. Tegen de opvatting van den heer Bakker Schut richtte zich in de vergadering de heer Faber. Deze verweet den praeadviseur, dat hij alleen voor de steden woningnood aannam, terwijl hij van meening was, dat op het platteland in het algemeen slechts behoefte aan vernieuwing van oude woningen bestond. Volgens den heer Faber, die zich hierbij op eigen ervaringen in de provinciën Overijssel en Friesland beriep, bestond ten plattelande reeds vóór den oorlog op vele plaatsen woningnood, terwijl hij er bovendien op wees, dat de toestanden aldaar in den regel veel slechter zijn dan in de steden.

Met betrekking tot de oorzaken van den woningnood, liep de strijd in hoofdzaak over de vraag, of de

overheid, door op dit gebied op te treden, aan de particuliere bouwnijverheid het bestaan onmogelijk heeft gemaakt, dan wel of juist het in gebreke blijven dezer laatste aanleiding is geweest tot het optreden der overheid. Het is bekend, dat dit optreden der overheid plaats vindt hetzij in den vorm van voorschotten en bijdragen, door de overheid verleend aan vereenigingen, vennootschappen en stichtingen, ten doel hebbende de verbetering der volkshuisvesting (zie art. 29 en volg. der Woningwet), hetzij in dien van eigen bouw door de overheid.

Mr. Kruseman wees er op, dat de oppositie tegen het optreden van de overheid hoe langer hoe zwakker werd en bracht dit, zulks in overeenstemming met den heer Bakker Schut, in verband met het in gebreke blijven van den particulieren bouw, in het bijzonder met betrekking tot volkswoningen; dit verschijnsel deed zich volgens spr. reeds vóór den oorlog voor; overheidsbouw was dus noodig om in het bestaande gebrek te voorzien, daar de particuliere bouwers zich na het onmogelijk maken van revolutiebouw terugtrokken. Tot dezelfde conclusie kwam de heer Faber voor het platteland, waar evenzeer de particuliere bouw te wenschen overliet. Ook Mr. Romeyn was van meening, dat de particuliere aanbouw althans ten platten lande, tekort was geschoten en dat de Woningwet zeker niet remmend op de woningproductie heeft gewerkt.³⁾

Tegen den heer Kruseman kwam Prof. van Gijn in het geweer. Deze meende, dat de Woningwet, in afwijking van de bedoeling van haren geestelijken vader Pierson, aan de overheid de mogelijkheid tot concurrentie met de particuliere bouwers op zulke voorwaarden heeft geopend, dat daardoor de lust tot bouwen geheel is verdwenen. Slechts in het werkelijk winstgevend maken van het particuliere bedrijf, dus in het uitschakelen der moordende overheidsconcurrentie, ziet Prof. van Gijn het middel om uit het moeras te komen. Dit standpunt werd gedeeld door den heer Klaver.

Een geheel ander geluid liet de heer Stoffel hooren. Deze ziet de oorzaak van den woningnood in de snelle toeneming der bevolking op een beperkt territoir: de hooge grondprijzen drijven de huren abnormaal op; de arbeiders kunnen deze niet langer betalen, waardoor de vraag naar woningen afneemt en aanbouw ondoenlijk wordt. Spr. verwachtte slechts heil van landnationalisatie, een standpunt, dat overigens in de vergadering geenerlei ondersteuning vond.

Het uitvoerigst was uit den aard der zaak de gedachtenwisseling over de vraag, hoe wij kunnen geraken uit den nood, waarin wij thans verkeerden. Verreweg de meeste sprekers waren het erover eens, dat op den thans bewandelde weg niet kan worden voortgegaan, daar dit tot den financieelen afgrond zou voeren. De heer Bakker Schut raamt in zijn praeadvies, dat een gemiddelde jaarlijksche bijdrage van f 150 per woning voor den naasten tijd op een exploitatie-tekort van f 26 millioen zou komen te staan. Er werd echter van verschillende zijden, zoo b.v. door de heeren Hudig en Nieboer, op gewezen, dat men er met deze f 26 millioen nog niet af is, daar de aanbouw ook in de latere jaren dient voort te gaan. De heer Bakker Schut merkte dan ook op, dat hij dit bedrag als minimum had bedoeld. Verder wees de heer Hudig er op, dat het bedrag van f 150 per woning veelal, b.v. in Amsterdam, wordt overschreden, waar bijdragen van f 250 tot f 290 per woning voorkomen.

Nu was men het er vrij algemeen over eens, dat huurverhooging niet te vermijden is. Ook de beide praeadviseurs zijn deze meening toegedaan. Van verschillende zijden werd echter terecht opgemerkt, dat dit op zichzelf nog niet voldoende zou zijn, daar de huren zeker niet met te groote sprongen mogen stijgen, zullen de arbeiders ze kunnen betalen. De

¹⁾ In het No. van 8 October j.l.

²⁾ Deze opvatting is niet te weerleggen. Inderdaad was woningnood een periodiek verschijnsel. Men vergete echter niet, dat door de werking der vrije concurrentie deze nood werd gelenigd, terwijl wij thans, nu wij het kapitalistische systeem hebben verlaten, geheel in het moeras zijn vastgelopen.

³⁾ [Men zie ook zijn artikel in het vorig nummer. — Red.]

vraag rijst dus, of niet in een of anderen vorm toch nog bijslagen moeten worden gegeven.

Mr. Levy kwam tot de conclusie, dat voor afzienbaren tijd de te volgen beginselen van woningpolitiek in de bestaande Woningwet zijn neergelegd. Hij wil dus bestendinging van het overheidsoptreden en voorkoming van particulier winstbejag, zulks in tegenstelling met Prof. van Blom, die van de particuliere bouwnijverheid wel degelijk goede verwachtingen heeft, al meent hij, dat zij alleen niet voldoende in den woningnood kan voorzien en al acht hij daarom overheidswerkzaamheid op het gebied der volkshuisvesting onvermijdelijk. Hoe wij dan echter volgens het plan van den heer Levy aan een financiële ramp kunnen ontkomen, zeide spr. niet. Het komt ons voor, dat deze principiële bestendinging van het huidige systeem ons niet uit de moeilijkheden zal helpen, waarin wij te kwader ure zijn geraakt. Want al is de spr. nog zoo bevreesd voor uitbuiting van den huidige nood door het particulier winstbejag, dit neemt niet weg, dat wij toch alleen langs den weg van zeer aanmerkelijke huurverhoogingen tot een gezonden toestand kunnen komen.

De heer Smit wees er terecht op, dat de huren als gevolg van de Huurcommissiewet abnormaal laag gehouden zijn. Hij verlangde dan ook huurverhoging voor de bestaande woningen en bestreed het voorstel van den heer Bakker Schut om uit deze huurverhoging voorloopig de kosten der bijdragen voor andere huizen te bestrijden. Meer voelde hij voor eene belasting der groote woningen, een denkbeeld van Prof. van Blom, die deze belasting wil doen aansluiten bij de personeele belasting, daarmede het bezwaar van den heer Levy ondervangend, dat men hier incidenteele weeldebelasting zou hebben. De oplossing van den huidige ongezonden toestand zoekt de heer Smit in opheffing der „bezitloosheid”, eene formule, die schoon schijnt, doch, naar 't mij voorkomt, praktisch bezwaarlijk uitvoerbaar zal zijn.

Mr. Kruseman beveelt geleidelijke huurverhoging aan, gepaard met aanbouw door de overheid of door verenigingen tot verbetering der volkshuisvesting, daar z.i. op het particulier initiatief niet te rekenen valt. In dezelfde lijn gaat Mr. Nieboer, die het concurrerend overheidsbedrijf naast de particuliere bouwnijverheid aanbeveelt. Ik merk nog op, dat Mr. Kruseman verband gelegd wil zien tusschen huurverhoging en de prijzen der eerste levensbehoeften, in beginsel een goede gedachte, waarvan echter de praktische uitvoerbaarheid nog moet blijken.

Er werd reeds op gewezen, dat Prof. van Gijn vóór alles heil verwacht van het particulier initiatief en dat men dus z.i. goed zal doen alle thans bestaande onnatuurlijke belemmeringen hiervan zoo spoedig mogelijk op te heffen.

De heer Ir. A. Plate zocht de oplossing in de reeds in dit weekblad door hem verdedigde industrialiseering van den woningbouw, gepaard met huurverhoging.¹⁾ Het effect dezer industrialiseering werd betwijfeld door Mr. Hudig,²⁾ terwijl ook de heer Bakker Schut, hoewel in beginsel met den heer Plate overeenstemmende, er toch voorloopig weinig van verwachtte.

Ook de houten bouw kwam natuurlijk ter sprake. Vóór dezen bouw verklaarden zich Mr. Nieboer, de heer Klawer en uit hygiënisch oogpunt Prof. Sleswijk. Daarentegen deelde de heer Ir. A. Plate mede, dat de hiervoor in de N. R. Crt. van 16 dezer gepubliceerde cijfers onjuist waren, terwijl de heer Bakker Schut erop wees, dat deze bouwwijze veel grond

¹⁾ [Zie pag. 517, 547, 575 v. van dezen jaargang. — Red.]

²⁾ Wel voelde Mr. Hudig voor organisatorische verbetering van den woningbouw. Met name verlangde hij grondiger voorbereiding der bouwplannen en betere verdeling van de beschikbare werkrachten, zoowel van arbeiders als van architecten. Er heerscht z. i. thans op dit gebied eene zeer te betreuren versnippering:

vergt — wat duur is — en gevaar voor brand en onge-dierte oplevert.

1. Dat op de bouwkosten zooveel doenlijk moest worden bespaard, werd met klem betoogd. Verdere uitbouw der Centrale Bouwmaterialen Voorziening werd bepleit door Mr. Levy, Mr. Hudig, Mr. Nieboer¹⁾ en, evenals in zijn praeadvies, door den heer Bakker Schut. Bestreden werd deze instelling niet.

Door verschillende sprekers werd verder de vraag aan de orde gesteld, of bezuiniging op de bouwkosten mocht geschieden ten koste van de kwaliteit der woningen. Mr. Hudig was hiervan een fel tegenstander en betoogde, dat Nederland, thans op woninggebied vooraanstaande, deze plaats niet mocht verliezen, temeer, daar hiermede het geheele cultuurpeil gemoeid was. Aan zijne zijde vond hij Mr. Kruseman en Mr. Nieboer, welke laatste er ook op wees, dat mindere kwaliteit der woningen spoedig verval beteekende en dus uit financieel oogpunt afkeuring verdiende. Daarentegen meende Prof. Sleswijk, dat men van de kwaliteit wel iets kon laten vallen, mits slechts werd gezorgd voor voldoende hygiënische cultuur der bewoners. De heer Bakker Schut, ten slotte, wil van qualiteitsvermindering niet weten, maar acht anderzijds verdere opdrijving der eischen, zooals in de circulaire van den Minister van Arbeid van Juni van dit jaar, thans onverdedigbaar. Ook de grootsche Engelsche plannen, door Mr. Hudig zoo warm verdedigd, acht hij thans onuitvoerbaar.

Tot besluit van dit overzicht wil ik nog melding maken van de bespreking der alimentatie-theorie van Prof. van Blom, door den heer Plate in zijn vorenvermelde aankondiging der praeadvies reeds uiteengezet. De leer heeft ter vergadering verschillenden sprekers aanleiding tot opmerkingen gegeven en juist dit deel van het debat was zeer belangrijk. Is de bijdrage in de huur eene alimentatie van den werkgever? Neen, roept Mr. Levy, dit is geen bijslag op het loon, doch slechts bijslag op het inkomen; den werkgever kon in vele gevallen het hoogere loon niet worden opgelegd, terwijl van den arbeider de hoogere huur dikwijls niet kon worden gevorderd. De heer Smit meent, dat huurverhoging loonactie met zich brengt, zooals ook Prof. van Blom betoogd heeft, doch dat deze, speciaal ten plattelande, veelal ondeugdelijk is, daar zij of tot werkloosheid of slechts tot opdrijving der geldloonen leidt. Ook Mr. Hudig en Mr. Kruseman bestrijden de alimentatie-theorie, de laatste mede op dezen grond, dat er veelal geen alimenteerde werkgever te vinden is. Daarentegen stemde Prof. van Gijn met den praeadviseur in, zulks op grond van feitelijke ervaringen, terwijl Prof. van Blom zelve in zijn antwoord betoogde, dat er eenig misverstand heerschte in dit opzicht: immers hij had niet gezegd, dat slechts werkgevers werden gealimenteerd, doch, b.v. in het geval van een beneden den kostprijs verhuurden winkel, het koopende publiek, aan hetwelk de bijslag ten goede komt.

Zeer belangrijk waren in dit verband de mededeelingen van statistischen aard van Mr. van Zanten. Deze toonde op grond van een door het Gemeentelijk Statistisch Bureau van Amsterdam ingesteld onderzoek naar arbeidersbudgets aan, dat het percentage van het loon, dat voor huur wordt besteed, dalende is. Spr. betoogde, dat huurverhoging geenszins met loonsverhoging gepaard behoefte te gaan, een betoog, waarbij ook Mr. Romeyn zich aansloot. Hiermede vervalt de ook door Prof. van Gijn bestreden stelling, dat de arbeider niet meer dan een zesde gedeelte van zijn loon aan huur moet besteden en komt het vraagstuk der mogelijke huurverhoging in een nieuw licht. Ik wil echter niet nalaten er op te wijzen, dat de cijfers van den heer van Zanten een betrekkelijk klein aan-

¹⁾ Deze meent, dat het in vele gevallen aanbeveling verdient, om de bijdrage, thans door de overheid betaald, te doen dragen door de groote werkgevers, een beginsel, dat zeker overweging verdient.

tal gevallen betreffen, zoodat men voorshands met generaliseeren omzichtig zal moeten zijn.

In zijn slotwoord wees de voorzitter, Mr. R. J. H. Patijn, op de onverbiddelijke economische Nemesis, waaraan, ondanks alle miskenning daarvan door voor-
aanstaande personen, niemand zich vermag te onttrekken. 'U besluite dezer mededeelingen over de vergadering van 18 October (waarop nog vrij wat meer ter sprake kwam, dan hier kon worden opgenomen; ik verwijs hiervoor naar het eerlang verschijnend stenografisch verslag) zou ik willen opmerken, dat, hadde men zich te juister tijd herinnerd, dat levering van waren door de overheid beneden den kostprijs een ongezond stelsel is, dat op den duur moet vastloopen, men thans niet zoo hopeloos zou vastzitten in een doolhof, waaruit ook in deze vergadering de uitweg nog niet gevonden is. Had de Staat zich onthouden, niet van bemoeiing met de volkshuisvesting, doch van het geven van bijdragen op de wijze, zooals dit tot op heden geschied is — dus van het leveren beneden den kostprijs — wij zouden ons nu stellig niet in den toestand verplaatst vinden, die ons van kwaad tot erger gebracht heeft.

G. M. VERRIJN STUART.

Rotterdam, 20 October 1919.

LUCHTVAARTVERZEKERING.

De snelle evolutie van het luchtvaartverkeer heeft den assuradeur voor menig probleem gesteld, waarvan een definitieve oplossing nog geenszins gevonden is. De onzekerheid bij al deze problemen is de vraag: hoe zal het vliegverkeer zich in de toekomst ontwikkelen en heeft het in het algemeen een toekomst?

Men raakt er zoo langzamerhand aan gewend, om deze laatste vraag zonder meer bevestigend te hooren beantwoorden. Waar dezen zomer op de „Elta” of op andere plaatsen eenige duizenden Nederlanders in de lucht zijn geweest, die een jaar geleden aan de mogelijkheid daarvan zelfs nog niet dachten, is dit begrijpelijk. Toch moet men wel inzien, dat de ontwikkeling van het vliegverkeer, zooals wij dat in het jaar na den oorlog opmerken, feitelijk in de oorlogsjaren tot stand kwam. Het is dus niet een evolutie, die in enkele maanden tot stand kwam, maar in verscheidene jaren van uiterst hard en ingespannen werken. De groote evolutie der laatste maanden is vooral in de uiterlijke afwerking en verzorging te vinden en is een zeer natuurlijke poging van de vliegtuigfabrieken, echte oorlogskinderen, om haar product ook voor den vredestand te handhaven. Men moet dus nooit vergeten, dat de vele menschen, die thans de lucht ingingen, voor een groot deel reclame-objekten waren voor de diverse fabrieken. Begrijpelijkerwijze zijn dus kosten noch moeiten ontzien, om gunstige resultaten te krijgen.

Het is algemeen bekend, dat dit in zooverre gelukt is, dat geen enkele Nederlandsche passagier zijn waagstuk met den dood heeft bekocht. Omtrent het aantal kleine ongevallen ben ik niet georiënteerd, omtrent de materiele schade evenmin en het is zeer de vraag of men daar ooit iets van zal hooren. Toch zijn assuradeuren naar een inzicht in de materiele schade minstens even belangstellend als naar een inzicht in de schade, aan de personen zelf toegebracht.

Van een schade-statistiek, waarop een rationeel verzekeringsbedrijf zou kunnen steunen, is voorloopig nog geen sprake. Dat de schade niet tot de uitzonderingen zullen behooren, is intusschen wel duidelijk. Behalve de kleinere schaden, die geen algemeene bekendheid bereiken, kan men reeds op enkele grootere wijzen. Een der meest treffende ongevallen van het afgelopen jaar, waarbij meerdere luchtvaarders het leven lieten, is wel de ramp van een bestuurbaren ballon te Chicago. Bij het te gronde gaan van een groot Caproni-vliegtuig dezen zomer, in de buurt van Verona, was, naar bekend is, de Londensche luchtvaartmarkt voor £ 6000 geïnteresseerd. Dat de lucht-assuradeuren dan ook erg tevreden met hun bedrijf

zijn, daarvan is tot nu toe nog niet veel gebleken. Men schijnt in het algemeen het luchtgevaar in vredestand dus eer onder- dan overschat te hebben.

Daar de premiebepaling voor alle mogelijke lucht-risico's een greep in het duister is, is het zeer begrijpelijk, dat assuradeuren zich daartoe aaneensluiten. Men verdeelt aldus het risico over meerdere schou-
ders, wat ten eerste het voordeel heeft, dat men de bedrijfsuitkomsten van de overige branches, die men exploiteert, niet in gevaar brengt en ten tweede kan men aldus een toestand bereiken, waar werkelijk van „verzekeren” sprake is. Een rationeel verzekeringsbedrijf toch moet berusten op een groot aantal verzekerde objecten, anders is er kans, dat de schaden zóo onregelmatig verdeeld zijn, dat men meer van een „geluksspel” dan van een verzekering kan spreken. Nu men de risico's samen draagt, krijgt echter ieder van een veel grooter aantal verschillende risico's een aandeel dan wanneer men zelfstandig en alleenstaand op de markt verscheen en op usantieele wijze trachtte te herverzekeren.

Want men dient in het oog te houden, als men als assuradeur op de luchtverzekeringsmarkt verschijnt, dat het aantal te verzekeren risico's niet zoo overmatig groot is. Er zijn thans wel eenige vaste luchtlijnen, o.a. in Engeland en ook evenzeer in Duitschland, en voor nog meerdere worden plannen gemaakt en vliegvelden bereid, maar men vergete niet: vliegen is thans uiterst kostbaar. Er zal nog heel wat water naar de zee moeten stroomen, eer het vliegtuig een algemeen gebruikelijk vervoermiddel zal worden genoemd. Dan zou men in de eerste plaats vliegtuigen moeten bouwen, die een langeren gemiddelden levensduur hebben, dan de nu bestaande. In de tweede plaats zouden, om het vliegen tot een goedkoop middel van vervoer te hervormen, de salarissen van de bestuurders heel wat lager moeten zijn. Zoolang echter het risico, aan het beroep van vliegenier verbonden, zoo uiterst groot is en het bovendien zulke enorme eischen aan 's menschen zenuwen stelt, nog daargelaten den eisch van technische vaardigheid, is hierop niet veel kans. Het reclame-vliegen op tentoonstellingen en bij demonstraties laat ik als „Spielerei” buiten beschouwing.

Toch heeft het Nederlandsche publiek langs dien weg het eerst met de luchtvaartverzekering kennis gemaakt. Op de „Elta” was een assurantie-afdeeling, waar de passagiers zich tegen matige premie een uitkeering bij overlijden en bij invaliditeit konden verzekeren. Assuradeur was de bekende Engelsche combinatie: The Aviation Insurance Association te Londen, een zeer actieve en roerige combinatie van ongeveer 250 assuradeurs-leden van Lloyd's en een tweetal groote maatschappijen, die, zooals men zegt, „out for business” is, door haar talrijke buitenlandse vertakkingen en relaties.

Aan de Engelsche markt verschijnt nog een tweede machtige combinatie, The Aircraft Insurance Committee, gevormd door de leidende brand- en ongevallen-verzekeraars. Hier komt weer zeer duidelijk het streven van de Engelsche verzekeraars voor den dag, dat zich in de laatste jaren meer en meer openbaarde: om zooveel mogelijk verschillende branches bij één risico-drager onder te brengen. De bedoeling is: meer stabiele bedrijfsresultaten.

De Engelsche markt heeft in de luchtvaartverzekering een grooten voorsprong op de Duitsche, in tegenstelling bij wat men vóór 1914 meestal zag. De eer om de eerste geweest te zijn, die luchtvaartrisico's heeft gedekt, wordt opgeëischt door de Western Australian Insurance Company, die evenzeer haar werkzaamheden over de geheele wereld tracht uit te strekken. Haar schaden beliepen, volgens een opgave in Augustus 1919, reeds meer dan £ 700.000. Toch is ook Duitschland niet zonder initiatief. De zoogenaamde „Intag” te Berlijn sluit reeds sedert langen tijd vlieg-risico-verzekeringen tegen brand en explosie en wel op

premiën, die met den aard van het risico sterk gedifferentieerd waren en tusschen zoowat $7\frac{1}{2}$ tot 30 per mille per jaar uiteenliepen, waarbij dan het risico gedurende het verblijf in de lucht evenwel uitgesloten was. Thans echter biedt men daar ook casco-verzekeringen aan, die alle schaden dekken, ook die door ongeval ontstaan, maar met uitzondering van de schaden, veroorzaakt door materiaal-defecten en dergelijke. Daarvoor schijnt men premiën van ongeveer 12 tot 15 procent per jaar te vragen. Hieruit blijkt wel, duidelijker dan uit theoretische bespiegelingen, het enorme risico, aan het vliegen alsnog verbonden.

Intusschen blijven de genoemde combinaties niet bij de casco-verzekering alléén staan, practisch alle risico's, waaronder bijvoorbeeld ook wettelijke aansprakelijkheid voor schaden aan derden, zijn te dekken, of zullen dit binnenkort zijn, op een markt waar een behoorlijke internationale concurrentie is.

Van uiterst veel belang is natuurlijk het persoonlijke risico. Hiermede komen en de ongevallenverzekeraars en de levensverzekeraars in aanraking. Het door de ongevallenverzekeraars allereerst ontgonnen terrein is het incidenteele dekken van het risico, telkens als een tocht of een serie tochten gemaakt werd, op de manier dus als de passagiers-verzekering op de „Elta". Dit is in zooverre de eenvoudigste branche, dat men nu telkens georiënteerd is omtrent den aard van het risico: men kent het vliegtuig, de omstandigheden, waaronder gevlogen wordt, den bestuurder en alle dergelijke risico-bepalende grootheden. Een tarief voor dit risico is gewoonlijk gedifferentieerd met den afstand, waarover gevlogen wordt; langere afstandsvluchten zijn aanzienlijk duurder. Ook vindt men vaak de premie afhankelijk van den aard van het vliegtuig; watervliegtuigen bijvoorbeeld worden veelal op hooger tarief gedekt. Dat men zelfs in dit eenvoudigste geval niet voor een gemakkelijk probleem staat en ook hier het tarief een slag in het duister is, zal duidelijk zijn, als men bedenkt, dat elke ervaring omtrent het vredesvliegen ontbreekt. De ervaring, in de oorlogsjaren opgedaan, is ten eenenmale onbruikbaar, omdat de omstandigheden, waaronder men thans vliegt, zoo hemelsbreed verschillend zijn van vroeger. Maar zelfs als men voldoende ervaring op vlieggebied had, was een rationeele premiebepaling moeilijk, omdat zoovele factoren het risico bepalen. Het laat zich aanzien, dat de luchtverzekering, op deze wijze geëxploiteerd, zeer speciaal geschoolde assuradeurs zal vragen. Het ligt voor de hand, dat de luchtverzekering, casco- of goederen-, zoowel als personenverzekering, die per reis wordt gesloten, in haar ontwikkeling min of meer het spoor van de zee- en de transport-assurantie zal volgen. Er zijn toch op die gebieden talloze analogieën.

Begrijpelijkerwijze zijn de premiën voor deze branche nog zeer weinig constant. Hoe meer luchtlijnen er evenwel komen, hoe meer de vraag naar incidenteele verzekering toe zal nemen. Een zeer lage premie is bekend geworden van een ongevallenverzekering, gesloten op het leven van een passagier aan boord van de R 33, het Engelsche luchtschip, dat onlangs over ons land manoeuvreerde. Voor een verzekerd bedrag van £ 1000, een in de luchtvaartverzekering klein bedrag, was een premie van £ 2 betaald. Hier zal echter wel rekening gehouden zijn met de groote kostbaarheid van het luchtschip, waardoor men daarmede alléén grotere tochten onderneemt, als alle omstandigheden, ook de meteorologische, zoo gunstig mogelijk zijn. Dat blijkt trouwens wel uit het feit, dat het luchtschip ettelijke dagen later kwam dan oorspronkelijk was afgesproken. Inmiddels bericht de Aviation Insurance Association reeds twee polissen van £ 100.000 te hebben gesloten, één op het leven van een handelsman, die zich voorstelt eens per maand van Londen naar Parijs te vliegen en één voor iemand, die een groote overlandvlucht in Amerika zal maken. Premiën zijn echter niet algemeen bekend.

Een ander probleem voor de personenverzekeraars is: op welke voorwaarden moet het luchtvaarrisico in de gewone algemeene polissen worden ingesloten. De ongevallenverzekering in ons land voelt niet veel voor insluiting van dit risico, althans niet zonder extra premie. Wanneer men weet, dat ook voor motorfietsrijders een extra premie daar veelal usance is, is het niet waarschijnlijk dat men in afzienbaren tijd het luchtvaarrisico zonder extra premie zou dekken. Van een eenigszins stabiele extra premie is nog nergens sprake, terwijl in ons land bij de weinige vraag, die er nog naar insluiting van dit risico bestaat, van een eenigermate usantieele premie nog geen kwestie is.

Anders staan de levensverzekeraars hier tegenover. Hier vraagt het publiek met aandrang een polis, die onder alle omstandigheden een uitkeering waarborgt. De plaats, die de polis in het gezinsleven inneemt en in het financieele leven steeds meer en meer gaat innemen, eischt, dat de levensverzekeraar dezen aandrang niet gemakkelijk uit den weg kan gaan. Tot op heden sloten onze Nederlandsche polissen van levensverzekering het luchtvaarrisico vrijwel algemeen uit, zulks in tegenstelling met talloze mij bekende buitenlandsche polissen. Is het nu rationeel, dit te blijven doen, vraagt men zich in levensverzekeringskringen thans ernstig af.

Men moet hier echter wel onderscheiden beroepsvliegers en de toevallige vrijwillige passagiers-vliegers. Om een goed vliegenier te zijn, worden enorme eischen gesteld. In het Engelsche Institute of Actuaries, waar het vlieg-risico ter sprake kwam, heeft een medicus van de Royal Air Force, dr. Stamm, hiervan sprekende getuigenis afgelegd, steunende op zijn ervaring. Slechts de allerbeste risico's, menschen met stalen zenuwen en daardoor enorme zelfbeheersching in alle omstandigheden, fysiek in de allerbeste conditie, acht hij voor het vliegwerk geschikt. In zoo'n geval moet men op een enorme slijtage rekenen. Dr. Stamm rekent er op, dat de meest succesvolle vliegers hun beroep niet meer dan 10, hoogstens 15 jaar zullen volhouden, de meesten echter aanzienlijk korter. Voeg hierbij de toch altijd zeer groote kans op ongevallen, dan is beroepsvliegenier wel het meest sloopende beroep, dat wij thans kennen. Tegenover zulke risico's moet de levensverzekering voorloopig wel afwijzend staan, daar de eventueel te eischen extra premie zulk een omvang zou aannemen, dat van verzekeren eigenlijk geen sprake meer zou zijn. Zoolang de medici geen opgewekter geluiden doen hooren, zullen de beroepsvliegeniers het dus wel buiten de voordeelen van een levensverzekering moeten stellen. En waar wel weinig beroepsvliegers er toe zullen komen zich voortdurend bij een ongevallenverzekeraar te dekken, gesteld al, dat dit in alle omstandigheden mogelijk is, is hier nog een plek, waar de assurantie de ontwikkeling van het vliegwezen niet zóó steunt, als een enthousiast voorstander van een snelle ontwikkeling van het vliegwezen wel zou wenschen.

Wat anders is echter het in de polissen insluiten van het passagiers-risico. Wanneer men er eenigszins voor waakt, dat geen groote posten tot stand komen, omdat de verzekerde zoo aanstonds groote vliegtochten gaat maken — en dat kan men bij de levensverzekering tamelijk gemakkelijk, althans heel wat gemakkelijker dan bijvoorbeeld bij de ongevallenverzekering — dan is het insluiten van dat risico niet zoo'n groot waagstuk te achten. Er zal zeker wel eens een schade komen, die men bij uitsluiting van dit risico niet zou hebben gehad, en de insluiting zou dus zeer zeker een tegemoetkoming van den kant van de verzekeringsinstellingen zijn. Hoewel nu de griep-epidemie van een jaar geleden en onder meer vooral de steeds stijgende onkosten nu juist niet medewerken om de diverse instellingen opofferingsgezind te maken, is het van zulk een vitaal belang om in de levensverzekering geen risico uit te sluiten, waarbij het publiek meent, dat men redelijkerwijze op insluiting kan aandringen, dat

men zal moeten toegeven als het ook maar eenigermate kan. Doen nu de instellingen dit min of meer gelijktijdig, zoodat niet de enkele voorgangers als het ware de grootste risico's tot zich trekken, dan mag men op het nuchtere verstand van den Nederlander rekenen, dat de instellingen door de insluiting geen al te zwaar risico op zich nemen. Zoolang het vliegen toch een gewaagde zaak blijft, zal de verstandige Nederlander wel een ander vervoermiddel verkiezen, als het maar eenigszins kan. Er zullen dus van de verzekerden eener instelling maar heel weinig menschen in de gegeven omstandigheden tot een vliegtocht komen en al was dan daaronder de sterfte groot, op de totale sterfte eener instelling zal de invloed niet overwegend zijn. Hoe grootere toch die extra sterfte onder de vliegende verzekerden is, hoe minder er toe over zullen gaan om hun leven aan de lucht toe te vertrouwen.

Inmiddels blijft het voor alle verzekeraars van zeer dringend belang de oogen open te houden. De vliegtuigtechniek is nog lang geen afgesloten wetenschap. Men zal dus aan alle kanten ervaring moeten bijeenzamelen. Zeer juist is het daarom gezien van den Deutschen Verein für Versicherungs-Wissenschaft om een prijsvraag over dit onderwerp uit te schrijven. Met belangstelling ziet men naar de resultaten daarvan uit, omdat men allerwegen zeer goed voelt, dat onze kennis en ervaring van de luchtverzekering tot heden nog uitermate onvoldoende is. Dr. A. O. HOLWERDA.

TERMIJNHANDEL IN VALUTA'S.

Mr. G. G. van Buttingha Wichers te Amsterdam schrijft:

In het nummer van 17 September 1919 van dit tijdschrift verscheen een artikel van den heer A. Andriessse over de oprichting van een termijnhandel in valuta's hier te lande.

Alvorens nader in te gaan op het denkbeeld van den heer Andriessse, lijkt het ons niet ondienstig met enkele woorden het wezen van een termijnmarkt in het algemeen te omschrijven. Het karakter van den termijnhandel is altijd min of meer van speculatieven aard, waarmede geenszins een ongunstig oordeel over den termijnhandel is geveld. Integendeel, deze speculatie op de toekomstige ontwikkeling der prijzen oefent, althans in tijden van normale productie, een nivelleerenden invloed uit op den loop der prijzen, hetgeen slechts wenschelijk en nuttig kan zijn.

Zoolang de termijnhandel zich er toe bepaalt op termijn te koopen en te verkoopen, met het doel om na verloop van den termijn ook werkelijk te leveren of te ontvangen, behoort deze te worden bevorderd. Een ander geval is, wanneer de termijnhandel ont-aardt in een zuiver z.g. „Differenzgeschäft", een transactie, waarbij niet de levering of de ontvangst der goederen het doel is, maar slechts de marge tusschen aan- en verkoopprijzen in abstracto. Er bestaat op deze wijze een soort van kettinghandel, waarbij de contracten van aan- of verkoop zeer vele handen passeeren, alvorens de levering zelf plaats vindt. Het behoort o.i. geen betoog, dat deze vorm van termijnhandel, tenminste indien hij om zuiver speculatieven redenen wordt gedreven, van een economisch standpunt als een ongewenscht verschijnsel moet worden beschouwd; in het bijzonder treedt dit op den voorgrond bij een desorganisatie van de productie, zooals wij die thans kennen en welke aan den termijnhandel zijn hatelijk karakter geeft.

Hebben wij in de voorafgaande regels geconstateerd, dat de termijnhandel steeds in meer of mindere mate een speculatief karakter draagt, zoo hebben wij thans de vraag te beantwoorden: welk doel tracht de heer A. met de oprichting van den termijnhandel in valuta's te bereiken.

Genoemde schrijver heeft in zijn artikel terecht gewezen op de groote nadeelen, welke het betalings- en handelsverkeer ondervindt van de voortdurende

fluctuaties in de wisselkoersen. Deze fluctuaties, althans zooveel mogelijk, uit te schakelen en te geraken tot een vaste valuta voor de termijnverkoop en -kopen is het doel van den door den heer Andriessse voorgestelden maatregel. Daar nu de tegenwoordige fluctuaties in den markenkoers (evenals de heer A. zullen wij ons in deze beschouwing tot deze valuta beperken) vooral ook moeten worden toegeschreven aan de enorme speculatie in marken hier te lande, is het doel van het meergenoemde voorstel dus de speculatie in de marken uit te schakelen. Door de invoering van den termijnhandel in valuta's wordt alzoo juist het tegenovergestelde beoogd, dan anders bij een termijnmarkt.

Wij zullen thans hebben na te gaan of de invoering daarvan noodig en wenschelijk is.

Voor Nederlandsche handelaren, die in Duitschland koopen, is een dergelijke termijnhandel overbodig, daar zij zich immers direct kunnen dekken, welk bedrag in Duitschland gedurende den tijd dat het geld niet voor betaling wordt benodigd, rentegevend kan worden uitgezet.

Evenmin is de termijnhandel noodzakelijk voor hen, die naar Duitschland exporteeren. Zij kunnen of een crediet bij een Deutsche bankinstelling openen en gelijktijdig hier te lande Rijks Mark van de in Duitschland geopende rekening verkoopen, of de marken bij een Nederlandsche Bankinstelling leenen, waar de banken thans over groote posten marken de beschikking hebben.

Wij concludeeren dus, dat de reële Nederlandsche handel geen termijnhandel noodig heeft en voor het nemen van dergelijke maatregelen moet het algemeen Nederlandsch belang het criterium zijn.

De oprichting van den termijnhandel in marken zou dus neerkomen op de aanwakking van den speculatieven valutahandel in Nederland. Indien zoodoende gelegenheid wordt geboden het tot nu toe renteloos liggend bezit aan marken (of de slechts geringe rente afwerpende marken-saldo's) in Nederland winstgevend te beleggen, dan zal dit ten gevolge hebben een nog sterkere overstroming van Nederland naar marken, hetgeen beteekent, uitbreiding van de credietverleening aan Duitschland. Nu wordt thans door niemand wel meer betwist, dat de desorganisatie op het gebied van het internationaal betalingsverkeer op den duur niet door credietverleening alleen kan worden verholpen, doch dat het euvel veeleer aan den wortel moet worden bestreden, door opvoering van de productiviteit van de betrokken landen. Allermint echter zijn deze stelsellooze credieten, welke het Nederlandsche publiek aan Duitschland verstrekt door het opnemen van de door Duitschland naar Nederland uitgevoerde marken, een deugdelijk middel om de verwarde toestanden te verbeteren. Men bereikt er integendeel slechts mede, dat de latente druk op de Deutsche betalingsbalans, welke druk wordt gevormd door het markenbezit van Nederland, nog steeds wordt vergroot en dat anderzijds een gedeelte van het Nederlandsche kapitaal hierdoor wordt vastgelegd op een wijze, die noch in het belang van Nederland, noch op den duur in het belang van Duitschland zal zijn. Een credietverleening aan Duitschland mag niet stelselloos geschieden, wil men niet ons beschikbaar kapitaal uitputten, terwijl voor het Nederlandsche kapitaal in de toekomst nog een belangrijke kans is weggelegd in den vorm van geregelde en stelselmatige credietverleening. Dit is dan ook de reden waarom De Nederlandsche Bank thans credietverleeningen aan het Buitenland slechts steunt, indien bij deze transactie een Nederlandsch belang is betrokken.

Wij willen er voorts nog op wijzen, dat, wanneer een termijnhandel reël is, vraag en aanbod ongeveer tegen elkander moeten opwegen en dat dan onze groote markensaldo's niet rentegevend zullen kunnen worden aangewend; wegens vraag en aanbod niet tegen elkander op, dan zou de termijnhandel een credietverlee-

ning aan Duitschland worden, hetgeen, zooals wij reeds hebben aangetoond, ongewenscht is.

Ten slotte mag niet over het hoofd worden gezien, dat een der grootste hinderpalen voor het handelsverkeer met Duitschland wordt gevormd door de onzekerheid omtrent de Deutsche leveringstermijnen en hierin zal ook de termijnhandel volgens het plan van den heer Andriessse geen verbetering kunnen brengen.

v. B. W.

INDEX-CIJFERS.

In de afgelopen maand hebben de prijzen zich zeer onregelmatig bewogen; als resultaat wordt er voor einde September wederom een belangrijke vermeerdering geboekt, welke voornamelijk door de weefstofgroep veroorzaakt is.

Thans bedraagt het totaalcijfer 6587 punten, dit is 84 punten boven het einde Augustus bereikte niveau. Het procentuele cijfer heeft thans op een kleine fractie na 300 bereikt. Als basis voor deze prijsberekening neemt The Economist naar men weet de gemiddelde prijzen gedurende de jaren 1901—1905 met 100 aan, zoodat dus de thans in Engeland geldende prijzen juist driemaal zoo hoog zijn als in opgemeld tijdvak.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5)	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April "	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli "	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
1 October "	646	405	611½	472½	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
1 April "	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli "	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October "	809½	470½	667	619½	769½	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
1 April "	949½	503	796½	851	913	4013	182,4
1 Juli "	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October "	1018	536½	937	858½	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
1 April "	1346	610½	1226	834½	1283	5300	240,9
1 Juli "	1432½	652½	1441	841½	1278½	5646	256,6
1 October "	1221½	726	1509½	822½	1354½	5634	256,1
1 Januari 1918	1286½	686	1684½	839½	1348½	5845	263,2
Einde Jan. "	1221½	686	1719½	829	1329	5785	262,9
" Febr. "	1235	693	1733	838	1319	5818	264,4
" Mrt. "	1238	697	1777	836	1319	5867	266,6
" April "	1244	744½	1760	850	1342½	5941	270,0
" Mei "	1247	777½	1773½	849	1369	6016	273,4
" Juni "	1274	777½	1811½	861½	1380½	6105	277,5
" Juli "	1274	777½	1808	889½	1379	6128	278,5
" Aug. "	1287½	775	1920	889½	1395	6267	284,8
" Sept. "	1246½	779½	1929	889	1394	6238	283,5
" Oct. "	1271	780	1889	878½	1391½	6210	282,6
" Nov. "	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
" Dec. "	1303	782½	1805½	866	1337	6094	277,0
" Jan. 1919	1287	782½	1618½	828	1335	5851	265,9
" Febr. "	1288½	782½	1596½	818	1310½	5796	263,8
" Mrt. "	1285	782½	1502	844½	1294	5708	259,4
" April "	1306½	752	1512½	912½	1290½	5774	262,4
" Mei "	1310½	776½	1643	931	1327	5938	272,2
" Juni "	1338	800	1741½	937	1371½	6188	281,3
" Juli "	1339½	805½	1854½	1033½	1417	6450	293,2
" Aug. "	1380	822½	1877½	1040	1383	6503	295,6
" Sept. "	1399	817½	1979½	1047	1344	6587	299,4

In de groep „granen en vleesch” was de eenige belangrijke verandering een aanzienlijk verhoogde notering voor gerst, waartegen de lagere prijzen voor binnenlandsche tarwe en haver slechts ten deele opwegen. Een kleine verlaging is waar te nemen voor rijst; rundvleesch eveneens wat gemakkelijker. Bij de groep „andere voedings- en genotmiddelen” kwamen slechts geringe wijzigingen voor. Thee is vrij gemakkelijk; prijzen voor ordinaire soorten zijn met flauwe tendens. Bij de weefstoffen waren de katoenprijzen over de geheele linie een weinig vaster, met uitzondering van die voor doek, welke sedert einde Augustus een paar punten lager noteeren. Wolprijzen zijn

eveneens vaster, maar de verhoogde notering voor de weefstofgroep is toch hoofdzakelijk het gevolg van de vaste stemming voor vlas. Riga Z.K. liep van £.177 tot £.230 per ton op. Hennep en jute waren gemakkelijker, zijde daarentegen wederom oplopend. Blijkens het bericht van een Fransche zijdefirma komt men in Europa ruwe zijde tekort, terwijl groote aankopen door de Vereenigde Staten in het Oosten de noteeringen hebben opgezet. Bij de „delfstoffen” kleine verbeteringen in lood, tin en koper. De daling in de „diversen”-groep werd hoofdzakelijk veroorzaakt door een belangrijk verlaagde notering voor oliezaaden. De lagere lijnzaadprijzen zijn het gevolg van nog groote aanvoeren van den ouden oogst uit Argentinië, welke namelijk verre de verwachtingen overtreft. Bovendien zijn de thans aanwezige voorraden voldoende voor het direct gebruik. Olie en talk zijn eveneens een weinig zwakker.

Kleinhandelsprjzen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende.

Artikelen	1913	1914	1915	1916	1917	1918	Juli 1919	Aug. 1919
Erwten	157	143	160	230	—	—	103	—
Gort	113	116	142	165	—	123	248	252
Koffie	94	88	91	100	118	174	166	167
Margarine	127	99	102	110	122	136	155	155
Soda	83	83	117	267	—	—	250	233
Stijfsel	103	107	130	157	320	680	—	447
Stroop	100	100	125	161	179	193	200	200
Suiker (basterd)	89	91	105	115	116	120	127	127
" (melis)	85	89	98	102	103	105	108	108
Thee	112	113	116	119	127	119	139	139
Vermicelli	121	128	203	207	—	—	303	314
Zeep (zachte) ..	87	87	121	158	—	—	350	396
Zout	80	80	90	90	110	190	160	160

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijk overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de eerste negen maanden van het loopende jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorige jaar.

De oorlogswinst- en de verdedigingsbelasting brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 627.395.405, waarvan f 469.578.555 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten, ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den Suikeraccijn, welke geene verzwaren van belastingdruk medebrachten — is dus in totaal f 755.237.948 ontvaagen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 30.231.175 op, tegen f 21.074.592 in September 1918 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 9.156.583.

De opbrengst der afgelopen maand overtreft de raming met het aanzienlijke bedrag van f 11.627.800; de opbrengst van de eerste acht maanden 1919 overtrof de raming met f 50.837.778, zoodat over de eerste negen maanden van 1919 de opbrengst, de raming met het aanzienlijk bedrag van f 62.465.576 overtreft.

Dit gunstig resultaat is voornamelijk toe te schrijven aan een ruimer vloeien over die negen maanden van de grondbelasting, de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de suiker-, gedistilleerd- en geslachtaccijnzen, de zegel-, registratie- en successierechten, de rechten op den invoer, het statistiekrecht, het recht op de mijnen, de domeinen en de loodsgelden.

Tot de gunstige resultaten over September 1919, in vergelijking met September 1918, droegen de zoolven genoemde middelen — met uitzondering van de inkomstenbelasting, den suikeraccijns en het recht op de mijnen — bij. Daarnaast kunnen genoemd worden de personeele, de dividend en tantiëmebelasting en de bieraccijns.

Trager vloeiden, naast den suikeraccijns, de wijn- en de zoutaccijns.

Het ruimer vloeien van de grond-, personeele, dividend en tantiëme- en van de vermogensbelasting hangt waarschijnlijk samen met het inhalen van den achterstand bij de vaststelling der aanslagen en de invordering hiermede verband houdend.

De hoogere opbrengst van den gedistilleerdaccijns is een gevolg van de, op 7 April 1919, ingegane accijnsverhoging en van eene toeneming der beschikbare grondstoffen; die van den geslachtaccijns houdt verband met de intrekking van het slachtverbod, die van den bieraccijns waarschijnlijk met eene grotere beschikbaarheid van grondstoffen.

Het ruimer vloeien van de zegelrechten zal wel voor een groot deel zijn toe te schrijven aan de met 1 Augustus jl. in werking getreden wet van 27 Juni 1919 (Staatsblad No. 432) tot wijziging der Zegelwet 1917, aan eene verlevendiging van den effectenhandel en aan eene verscherping van het toezicht.

De stijging van de opbrengst van het registratierecht moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan de talrijke emissies en overgangen van vast goed.

De meerdere opbrengst van de invoerrechten, het statistiekrecht en de loodsgelden vloeit voort uit eene verlevendiging van het internationale verkeer, terwijl bovendien wat de eerste twee middelen betreft de sterke prijsstijging haren invloed op de ontvangsten doet gevoelen.

Dat de inkomstenbelasting een lager cijfer aanwijst is uitsluitend het gevolg van de werking der wet op de dividend en tantiëmebelasting, welke medebrengt, dat de rechtspersonen niet meer aan de inkomstenbelasting zijn onderworpen. In dit verband zij medegedeeld, dat de bij de wet van 11 April 1919 (Staatsblad No. 169) met ingang van 1 Mei 1919 ingevoerde tariefsverhoging haren invloed nog niet heeft kunnen doen gevoelen. Over het belastingjaar 1919-1920 werd toch slechts f 1.244.441,27 aan inkomstenbelasting ontvangen. Dit bedrag is voorts waarschijnlijk voor een zeer groot deel samengesteld uit de belasting der kleinere inkomens, waarvoor geene tariefsverhoging werd ingevoerd; de kleinere inkomens worden toch meestal eerder dan de grotere aangeslagen, daar voor de laatste overleg met het dienstvak der vermogensbelasting moet plaatsgrijpen.

Hetgeen hierboven werd opgemerkt ten aanzien van de verhoging der inkomstenbelasting geldt ook ten opzichte van de, bij de wet van 11 April 1919 (Staatsblad No. 170) tot stand gebrachte verdubbeling van het tarief der vermogensbelasting, tot dusver werd uit deze belasting voor het dienstjaar 1919/20 nog slechts f 119.633,36½ ontvangen.

De mindere opbrengst van den suikeraccijns houdt voornamelijk verband met een minder groot verbruik van suiker- en suikerhoudende spijsen, nu weder andere voedingsmiddelen in voldoende mate aanwezig zijn.

De lagere opbrengst van den zoutaccijns is een gevolg van het verbruiken van de groote, gedurende den oorlog gevormde, voorraden; die van den wijnaccijns zou kunnen worden toegeschreven aan de hooge wijnprijzen, tengevolge waarvan niettegenstaande toenemenden aanvoer, weinig wijn wordt gekocht.

Zilver. — De firma H. Drijfhout & Zoon te Amsterdam stelt ons in de gelegenheid reeds thans kennis te nemen van het eerdaags bij haar verschijnend Overzicht der Edele Metalen voor:

het derde kwartaal van 1919. Wij ontleenen er het volgende aan:

„Ook op de zilvermarkt heerschte een onrustige, meermalen zelfs nerveuze stemming. Groote prijsschommelingen kwamen voor, in het bijzonder gedurende de maanden Juli en Augustus. Ook de stijging van den dollar in nagenoeg alle Europeesche landen was van invloed op den zilverprijs en gaf vooral tusschen de hoofdmakten New York en Londen meermalen eigenaardige tegenstellingen te zien. Het kwartaal opende op een notering van 107 c. te New York en 53 d. te Londen bij een dollarkoers te Londen van 4.51.—. Met geringe fluctuaties steeg de notering te Londen tot 54¼ op 17 Juli en onafgebroken daalde New York in ditzelfde tijdvak tot 103¼ c., hetwelk zijn oorzaak vindt in de stijging van den dollar te Londen tot 4.35.—.

„Bij gelijken koers te New York van 107½ c. op 2 en 29 Juli was de notering te Londen op deze datums onderscheidenlijk 53 d. en 55¼ d. De hooge dollarkoers bemoeilijkte inderdaad de stijging van de zilvernotering te New York. Een belangrijke factor, vraag voor rekening van China, was hierbij echter een welkome hulp. Onze voorzegging in het overzicht 2e kwartaal uitgesproken, dat China in het daar bestaande tekort aan zilver zou hebben te voorzien en als koper op de markt zou verschijnen, werd reeds spoedig bewaarheid. Op deze vraag wist New York zich te herstellen tot 107½ op 31 Juli, waarmede Londen in overeenstemming was op 55⁹/₁₆ d. Ook in Augustus bleef China een krachtige steun voor de zilvermarkt en op levendige vraag steeg de notering tot 113 c. te New York en 58¾ d. te Londen op 13 Augustus. De daarna opnieuw ingetreden sterke stijging van den dollar te Londen tot 4,15 op 20 Augustus, deed bij een stijging van den zilverprijs te Londen tot 59¾ d. op dien datum, de notering te New York terugloopen tot 110 c. Een spoedig herstel volgde echter en onafgebroken liep de notering op tot 115¼ c. en 61¼ d. Deze hooge prijs lokte sterk aanbod uit en daar dit samen- met het uitblijven van orders voor rekening van China, trad plotseling een scherpe reactie in, waardoor de notering terugviel tot 108½ c. en 58 d. op 29 Augustus. De maand September kenmerkte zich van begin tot einde door een buitengewoon vaste tendens. Geopend op een notering van 113¼ c., bleef de markt gedurende de eerste helft der maand prijshoudend, daarna had echter op hernieuwde levendige vraag voor China een haussebeweging plaats, die de notering op 26 September bracht op 119¼ c. Hierop volgde een lichte reactie, zoodat het kwartaal sloot op 118¾ c. te New York en bij den op 30 September genoteerde dollarkoers van 4,19, op 1 d. hoogere notering te Londen van 64 d. Scherp teekende zich af in den prijzenloop de behoefte aan zilver voor directe levering. De zilverproducenten, daartoe aangespoord door den hoogen koers, toonden zich zeer geneigd hun product, dat zich nog ongeïneerd aan de mijnen bevond en derhalve eerst na ongeveer 2 maanden leverbaar zou zijn, reeds nu van de hand te doen. Ofschoon het verschil in de zilvernotering tusschen loco en termijn gewoonlijk tot een fractie beperkt blijft, bleef over nagenoeg het geheele kwartaal termijnzilver meermalen zeer gevoelig bij loco zilver ten achter. In Augustus beliep het verschil meermalen 2 d., op 3 September steeg het zelfs tot 2¼ d. Aan het eind van het kwartaal nam echter ook de vraag voor zilver op 2 maanden dermate toe, dat hiervoor 63¾ d. bedongen werd tegen 64 d. voor directe levering.

„De laatste dag van het kwartaal bracht het zilver op een recordprijs te Londen, zoo zelfs, dat de hoogste notering op onze statistiek over de laatste 75 jaar werd overschreden. Wij mogen echter niet uit het oog verliezen, dat een vergelijking zonder meer van deze notering met die, uit de periode, dat het zilver nog als standaardmetaal gold, niet opgaat, aangezien de huidige stand de waarde van het zilver aangeeft in een gedeprecieerde waarde-eenheid. Nemen wij aan, dat de sterlingkoers op pariteit stond, dan zou een herleiding van den zilverkoers te New York als notering te Londen aangeven $(118\frac{3}{4} : 486\frac{3}{4}) \times (925 : 1000) \times 240 \text{ d.} = 54\frac{1}{4} \text{ d.}$ Rekening houdende met de vracht, assurantie en winstmarge zien wij derhalve, dat de notering op 30 September ongeveer 9 d. insluit wegens valuta-depreciatie.

„De inzinking der valuta's heeft in vele landen den zilverprijs tot ongekende hoogte doen stijgen. In de Centrale landen werden zelfs fabelachtige prijzen genoteerd. De wekelijks onder Regeeringscontrôle vastgestelde zilverprijs in Duitschland steeg in het afgelopen kwartaal van Mk. 515 tot Mk. 1034 per K.G. fijn. In Frankrijk liep de prijs op tot frs. 338 per K.G. fijn. In Spanje, het land, welks valuta het minst van alle Europeesche landen in de V. S. gedepre-

cieerd is, wordt het zilver genoteerd op 215 pesetas per K.G. fijn. In ons land werd de zilverprijs wegens handhaving van het uitvoerverbod nog onveranderd op f 98.75 per K.G. fijn voor gefineerd en f 87,50 per K.G. ongefineerd in baren, gehouden, doch afgeleid uit New York, kwam de noteering te Amsterdam op 30 September op f 101,28 per K.G. fijn, exclusief vracht, enz., terwijl de afleiding uit Londen kwam op f 103,71 per K.G. fijn. Een overeenstemming van prijs met de hoofdmarkten is hier te lande ongetwijfeld te verwachten, zoodra de thans nog aanwezige voorraden zijn verbruikt en nieuwe aanvoeren moeten plaats hebben. Wij zien derhalve, dat de zilvertoteering den ouden standprijs van het twee-metalenstelsel zeer nabij komt, in verschillende landen zelfs, wegens valuta-depreciatie, gevoelig heeft overschreden. Het behoeft nauwelijks gezegd, dat dit op monetair gebied van zeer bijzondere beteekenis is. De zilverlanden op de eerste plaats ondervonden weder den invloed van de voortgezette stijging der zilvertoteering. Om ontmuting te voorkomen, moest opnieuw wijziging worden gebracht in de sterlingwaarde van de roepie. Op 12 Augustus werd de roepie, gebaseerd op een zilverprijs van 59,20 d., gesteld op 1 sh. 10 d., doch reeds spoedig werd deze ontmutingsgrens weder overschreden, waardoor een nieuwe verhooging van de roepie in het verschiep was. Een tijdelijke reactie in den zilverprijs maakte nog eenig uitstel mogelijk, doch op 16 September werd bij een noteering van 61¼ d. de roepie gebracht op 2 sh., waarmede derhalve weder de oorspronkelijke stand uit het tijdperk der vrije aanmuting bereikt werd. De roepie, gelijkgesteld aan 24 d., heeft een muntwaarde, overeenkomende met een zilverprijs van 64,58 d. per oz. standard, zoodat aankoop van zilver voor aanmuting van roepies tegen 61¼ d. nog met voordeel voor de Indische Regeering kon plaats hebben. De Shanghai-tael onderging eveneens een nieuwe stijging van 5 sh. 4 d. aan het eind van het vorig kwartaal tot 6 sh. 3 d. op 30 September. Doch ook de zilveren munten van de Europeesche landen loopen ernstig gevaar voor ontmuting. Voor zilverspecie van landen, wier valuta sterk gedeprimeerd is, is de demonetisatie reeds in vollen gang. De neutrale staten, waar de valuta der Centrale landen het meest gedeprimeerd zijn, hebben onberekenbare hoeveelheden zilveren marken en kronen ingesmolten.

„Ook het Fransche en Italiaansche zilver wordt bij groote hoeveelheden ontmut, voornamelijk te Londen, waar de valutastand zulks met voordeel toelaat. Op enkele uitzonderingen na dreigt echter gevaar voor alle zilveren munten bij verdere stijging van zilverprijs of dollarkoers. Naast China zal ook Engelsch-Indië een beroep op de markt blijven doen, terwijl ook Europa met orders aan de markt zal moeten komen. New York laat natuurlijk geen middelen onbeproeft om den zilverprijs tot den hoogstmogelijken stand op te voeren. Om de groote fluctuaties, die de prijs wegens de onrust der producenten meermalen onderging, te beperken en iedere neiging tot daling zooveel mogelijk te onderdrukken, zijn thans plannen in voorbereiding tot oprichting van een vereeniging van zilverproducenten en affineurs in de V. S. met het doel den export van zilver te controleren en slechts aanbod, uitgelokt door vraag, te doen ontstaan. Een verdere stijging van den zilverprijs te New York is inderdaad geenszins uitgesloten en mocht de sterlingkoers intusschen niet verbeteren, dan zou Londen weldra de fatale noteering van 66 d., de ontmutingsgrens van eigen zilvertoteering, naderen. Bij den gemiddelden dollarkoers van f 2,65 zou onze zilveren munt eerst gevaar loopen, indien de noteering te New York steeg boven \$ 124¼. De zoozeer gesmade teekening, waarvan jarenlang de werkelijke waarde minder dan de helft van de nominale waarde bedroeg, gaat thans schier overal agio doen en houdt aller belangstelling bezig. „A token coin is a metal note instead of a paper note”, schreef verleden jaar nog met recht een financieel blad. „Like a paper it rests upon the credit of the issuer.” En thans!... Na een halve eeuw van vernedering gaat het zilver revanche nemen.”

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, September 1919.

Ir. E. C. Abendanon, Het mercantiele verschil tusschen land- en mijnbouw; P. H. v. d. Kemp, Het ontstaan der Javasche Bank op het einde van 1827.

Idem. — 's-Gravenhage, October 1919.

Prof. Mr. D. van Blom, Collectieve bedrijfsorganisatie; J. C. Kempees, De Nederlandsche Hypotheekbanken in de V. S. van Noord-Amerika en in

Canada I; Nieuwe Uitgaven; Uit de buitenlandsche tijdschriften; De Internationale Geldmarkt.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig genootschap. — Leiden, September 1919.

Dr. G. E. F. Molengraaff, De invloed van de geologische ligging der Nederlandsche koloniën in Oost-Indië op haar economische beteekenis; H. Postema, Twaalfde excursie voor geografen; Dr. L. Rutten, De geologische expeditie naar Ceram; Dr. F. C. Wieder, Spitsbergen op Plancius' globe van 1612; A. Cabaton, Les Hollandais au Cambodge et au Laos au XVIIe siècle; W. O. J. Nieuwenkamp, Mijn derde bezoek aan den Batoer op Bali.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 September 1919.

Prof. Dr. H. Blink, De handelsfaculteit aan de Amsterdamsche Universiteit in verband met de aardrijkskunde in die faculteit; Prof. Dr. H. Blink, De economisch-geographische positie en de ontwikkeling van Elzas-Lotharingen; F. M. Nobel, Cyprus en Malta; J. R. J. Ph. Cambier, Iets uit de krijgsgeschiedenis van Limburg.

Bulletin de l'Institut Intermediaire International. — 's-Gravenhage, October 1919.

La Genèse de la Paix (vervolg); La double imposition II: L'imposition en Norvège de biens se trouvant en Norvège et l'impôt sur la propriété norvégienne à l'étranger door M. le Dr. Arne Rygh; La séparation de la communauté monétaire austro-hongroise door M. le Dr. D. W. K. de Roo de la Faille; Liste de documents ayant rapport à la Conférence des Préliminaires de Paix à Paris (vervolg); Jurisprudence en matière de prise; Sommaire des réglemens et efforts pour favoriser la reprise des relations économiques.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Juli 1919.

J. Georg, Die Umbildung im Kohlenbergbau; N. Post, Die wirtschaftliche Bedeutung Deutsch-Oesterreichs; R. Hennig, Die Schädigung der europäischen Seegeltung durch den Weltkrieg; H. Praesent, Kriegsmässige Volkszählungen im Generalgouvernement Warschau und die Bevölkerungszahl in Kongress-Polen.

The Economic Journal. — Londen, September 1919.

H. D. Henderson, The reports of the coal industry commission; D. Springrice, The North-Russian currency; H. Reynard, The industrial situation; Prof. E. Rignano, A plea for a greater economic democratisation; E. W. Shanahan, The prospective food supplies of western Europe.

Die Bank. — Berlijn, September 1919.

A. Lansburgh, Das Reichsnotopfer; L. Eschwege, Der Privatbankier und die Erhöhung der Vermittlergebühren; W. Zimmermann, Abbau der Preise oder Aufbau der Wirtschaft?

Weltwirtschaft. — Berlijn, Aug./Sept. 1919.

Dr. O. Schwarz, Finanzlage und Weltwirtschaft; Bredow, Deutschlands Stellung im Weltnachrichtenverkehr; E. Haber, Die deutsche koloniale Frage; Scholz, Die Hilfstätigkeit der Reichswanderungsstelle für die deutschstämmigen Kolonisten Wolhyniens und des Cholmer Bezirks; G. Wirth, Ueber die Aufgaben von Auslandshandelskammern; E. Schultze, Kleinsiedlungen und Auslandsdeutschtum; Dr. R. Peschke, Deutschstämmige Kriegsgefangene in Deutschland; K. Janovsky, Die Wollversorgung Europas nach dem Kriege; Dr. Berthold, Stand der Rückliquidation deutschen Besitzes im ehemaligen Russland vor dem deutschen Zusammenbruch; Dr. H. Brode, Wirtschaftliches aus den deutschen Kolonien im Heiligen Lande; E. Trott-Helge, Italiens

mitteleuropäische Wirtschaftsbeziehungen; *R. Kunze*; Die Lage des japanischen Aussenhandels; *Dr. O. Wingen*; Die Japanisering Nederlandsch-Indiens; *G. Buetz*; Persien und seine weltwirtschaftliche Bedeutung.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, 1. October 1919.

Prof. Dr. J. Hashagen, Der Imperialismus als Begriff; *Dr. W. Hayden Edwards*, Zur Theorie der Preisbewegung; *Prof. Dr. C. v. Tyszka*, Die wirtschaftspolitische Bedeutung der Handelsstatistik; Literatur; bij „Chronik und Archivalien” o. m.: *Prof. Dr. O. Kende*, Die volkswirtschaftlichen Grundlagen von Deutsch-Donauland; *Dr. P. Overzier*, Die Zusammenschlussbewegung in der englischen Handelschiffahrt; *Dr. K. Hennig*, Die Fortschritte des Eisenbahnwesens in Afrika, Amerika und Australien 1917-1918; *Dr. K. Mittelstein*, Chronik der Versicherungspolitik; *Dr. S. Schilder*, Die Gebiete der offenen Tür im Jahre 1918; *Dr. K. Dove*, Der Umschwung in der weltwirtschaftlichen Bedeutung der Kongokolonie; *Dr. H. Wehberg*, Zentralamerikanische Streitigkeiten betreffend den Nicaraguakanal; *G. E. Huffnagel*, Der wirtschaftliche Auslandsnachrichtendienst in Holland.

De in de laatste plaats genoemde bijdrage, welke in een volgend nummer zal worden voortgezet, verdient bij den Nederlandschen lezer belangstelling. Het vraagstuk eener deugdelijke economische voorlichting nopens het buitenland is hier te lande — hoe lang reeds! — acuut. Met het samenbrengen van wat in den loop der jaren uit organisch oogpunt voor onzen consulaire dienst en de verdere organen van voorlichting over het buitenland is gedaan, is in verband hiermede een nuttig werk verricht.

De schrijver ontleent aan een artikel van een ongenoemde in de Economist van 1880 een bericht van den Engelschen gezant in Den Haag aan zijn regeering uit het jaar 1879, waarin deze van den toenmaligen economischen voorlichtingsdienst van ons land opmerkt, dat deze is „*avowedly in an unsatisfactory condition*”. In de toekomst worde dit anders. — B.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Juli		Augustus	
	1919	1918	1919	1918
<i>Staatmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	51.993	45.135	45.942	51.825
„Emma”.....	57.020	52.091	54.302	59.967
„Hendrik”.....	29.994	14.753	27.409	17.105
Totaal....	139.007	111.979	127.653	128.897
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	43.997	38.172	42.028	38.380
Mijn Laura en Vereeniging.....	49.300	31.600	45.000	36.200
Oranje-Nassau mijnen.....	69.236	69.321	64.036	73.596
Mijn Willem Sophie.....	15.300	19.500	15.300	20.500
Totaal....	177.833	158.593	166.364	168.676
Totaal generaal	316.840	270.572	294.017	297.573

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: hoewel de productie tot dusver in de meeste maanden minder was dan in 1918 (slechts de maanden Januari, Mei en Juli gaven een hooger productiecijfer), bleef de totale productie gedurende de eerste 8 maanden van 1919 betrekkelijk weinig (nog geen 15.000 ton) beneden die van 1918.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	September 1919		September 1918	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	25.646	f 1.182.676.186	20.265	f 597.900.677
waarvan door de H.-bank plaatselijk...	8.596	„ 880.821.350	4.976	„ 343.292.332
Ter voldoening van Rijksbelast.	992	„ 9.088.299	911	„ 11.162.559

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	Sept. 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeenkomstige periode 1918
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting.....	530.726	13.051.088	12.640.248
Personeele belasting..	1.978.967	9.132.783	9.120.821
Inkomstenbelasting..	3.770.381	39.810.604	47.902.535
Dividend- en tantiemebelasting.....	2.593.575	6.608.179	—
Vermogensbelasting..	250.525	4.921.455	2.646.401
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker.....	3.441.276	28.029.990	31.590.582
Wijn.....	215.278	801.010	1.243.602
Gedistilleerd.....	4.092.176	25.283.529	14.723.850
Zout.....	150.702	1.051.011	2.209.365
Bier.....	247.184	844.272	882.113
Geslacht.....	1.352.783	9.946.656	7.784.460
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten.....	2.168.382	14.519.752	9.704.371
Registratierechten...	2.942.686	23.753.276	18.969.743
Successierechten.....	3.110.459	23.972.602	17.511.737
<i>Invoerrechten.</i>	2.639.998	19.760.003	6.106.856
<i>Gouden en zilveren werken</i>			
Belasting.....	80.866	649.533	570.692
Essaailoon.....	64	625	604
<i>Statistiekrecht</i>	358.444	3.090.232	783.748
<i>Mijnen</i>	—	484.729	—
<i>Domeinen</i>	155.975	2.635.749	2.258.400
<i>Staatsloterij</i>	17.096	456.450	455.296
<i>Jacht en visscherij</i>	19.814	263.738	265.547
<i>Loodsgelden</i>	113.817	828.687	144.983
Totaal.....	30.231.175	229.895.954	187.515.954

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Sept. 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeenkomstige periode 1918
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting.....	106.211	2.613.965	2.532.849
Personeele belasting..	359.879	1.630.783	1.631.247
Inkomstenbelasting..	1.695.252	17.481.519	18.394.927
Vermogensbelasting..	79.885	1.943.352	985.138
Dividend- en tantiemebelasting ⁴⁾	855.880	2.180.699	6.318.116
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker.....	688.255	5.605.998	248.721
Wijn.....	43.056	160.202	1.472.385
Gedist. (binn.- en buitl.)	409.218	2.528.353	401.374
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	39.433	492.790	3.859
Registratierechten...	231	482	—
Totaal....	4.277.299	34.638.143	31.988.616

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Sept. 1919	Sedert 1 Januari 1919
Oorlogswinstbelasting.....	12.861.209	137.368.780
Verdedigingsbelasting Ia....	167.620	4.857.594
Verdedigingsbelasting Ib....	958.983	19.227.764
Verdedigingsbelasting II....	2.996.367	26.345.919
Totaal.....	16.984.179	187.800.057

¹⁾ Hieronder begrepen f 678.479 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnaires in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 4.132.807. ³⁾ idem f 1.507.291.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	18 October 1919	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels)	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Bank Versch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	6 " 7 Oct. '19	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 " 13 Juni '19	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	5 1/2 " 11 Mei '19	4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5 " 21 Aug. '19	3 1/2 " 19 " '14
Belgische Nat. Bk.	3 1/2 " 1 Oct. '19	4 " 30 Jan. '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " 24 Sept. '03
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
18 Oct. '19	4 1/8	4 1/2	4 3/8	4-5/8	—	6-7 1/2
11-18 O. '19	4-1/8	4-5	4 5/8	4-5/8	—	6-14
4-11 O. '19	3 3/4-4	4-1 1/2	4 5/8	4-5/8	—	6-12
29S.-4 O. '19	3 3/8-4	4-5	3 3/4-7/8	4-5/8	—	5 1/2-12
14-19 O. '18	3 1/4-1 1/2	3 3/4-4	3 1/2 1/2	4-5/8	—	5 3/4-6
13-20 " '17	2 1/8-5/8	2 1/2	4 1/2 1/2	4-5/8	—	3 1/2-4
20-24 Juli '14	3 1/8-5/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/2-1 1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Notering van 17 October. 2) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 1/2-3/4 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Bijna alle koersen liepen deze week weder terug. Londen daalde van 11.07 1/2 op 10.97. Sedert het vorige jaar November, toen tijdens de onderhandelingen voor den wapenstilstand deze koers met sprongen zich herstelde, werd niet meer onder 11.— genoteerd. In de laatste twee maanden heeft echter weder een gestadige afbrokkeling plaats. Ook de Fransche en de Belgische koers bewoog zich in dalende richting. Deze beide konden zich echter aan het einde der week iets herstellen. Ook Marken liepen weder terug 10.05—9.30. Vooral Weenen was weder sterk aangeboden en daalde van 2.80 tot 2.25, hetgeen op dezen lagen stand een verlies van 20 percent beteekent. Dollars bleven vrij stabiel, maar de neutralen waren allen wederom lager en vooral Skandinavisch sterk aangeboden, zoodat voor alle deze drie landen de koers circa 1 pCt. terugliep. Praag ca. 7.50, Warschau ca. 6.50, Buenos Aires ca. 1.12. Helsingfors ca. 13.—.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *	Parijs *	Berlijn *	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
13 Oct. 1919..	11.08	30.77 1/2	9.95	2.80	31.—	2.64
14 " 1919..	11.05 1/2	30.30	9.62 1/2	2.50	30.52 1/2	2.64
15 " 1919..	11.04	30.15	9.50	2.50	30.10	2.61 1/4
16 " 1919..	11.00 3/4	30.25	9.30	2.30	30.95	2.64
17 " 1919..	10.96	30.40	9.40	2.30	30.42 1/2	2.64
18 " 1919..	10.96 1/2	30.55	9.30	2.37 1/2	—	—
Laagste d. w. 1)	10.96	29.85	9.20	2.15	29.95	2.63
Hoogste " " 1)	11.10	31.10	10.05	2.90	31.10	2.64 1/4
11 Oct. 1919..	11.04 1/2	31.—	10.10	2.85	31.35 2)	2.64 2)
3 " 1919..	11.20 3)	32.10 3)	10.92 1/2	3.75 3)	30.05	2.64 3/4
Muntpariteit ..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Notering van 11 October. 3) idem van 4 October.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
13 Oct. 1919	64.70	57.30	60.80	47.17 1/2	50.35	103 1/4-3/4
14 " 1919	64.55	57.20	60.75	47.10	50.40	103 1/4-3/4
15 " 1919	64.30	56.95	60.65	47.05	50.30	103 1/4-3/4
16 " 1919	64.10	56.90	60.50	47.05	50.25	103 1/4-3/4
17 " 1919	64.—	56.70	60.25	46.90	50.25	103 1/4-3/4
18 " 1919	63.85	56.70	60.10	46.80	50.20	103 1/4-3/4
L'ste d. w. 1)	63.80	56.50	60.—	46.80	50.—	103 1/4
H'ste " " 1)	64.90	57.40	61.20	47.25	50.60	103 3/4
11 Oct. 1919	64.70	57.35	60.95	47.25	50.40	103 1/4-3/4
4 " 1919	65.20	57.40	61.40	47.50	50.40	103-1 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in fs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
18 Oct. 1919	4.16.—	8.62	nom.	—
Laagste d. week..	4.16.—	8.62	nom.	—
Hoogste " " ..	4.18.50	8.77	nom.	—
11 Oct. 1919	4.19.50	8.55	nom.	37 5/8
4 " 1919	4.12.75	8.40	nom.	38 1)
Muntpariteit	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

1) Notering van 3 October.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noterings-eenheden	4 Oct. 1919	11 Oct. 1919	Tijdperk 13-18 Oct. 1919		18 Oct. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
*B. Aires) ..	d.p.gd.pes.	54 1/2	55 1/4	54 3/8	55 3/8	55 1/4
Calcutta	sh/d.p.rup.	2/0 3/4	2/0 3/8	2/0 1/8	2/0 1/2	2/0 3/10
Hongkong ..	id. p. \$	4/2 1/4	4/2 1/2	4/2 1/2	4/3 3/4	4/3 3/4
Lissabon	d. p. escudo	26 1/4	26 1/2	25 3/4	27 1/2	27 1/8
Madrid	Peset. p. £	22.06	21.97	21.76	21.96	21.78
*Montevideo 1	d.p.peso	57 3/8	58	58 3/8	59 3/8	59 1/4
Montreal	\$ per £	4.37 1/2	4.34 7/8	4.29 3/4	4.35	4.30 1/2
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 11/16	14 13/16	14 13/16	14 29/32	14 29/32
Rome	Lires p. £	41.20	41.76	41.95	42.60	42.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	6/3	6/3	6/3	6/4	6/4
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/10	2/4 3/8	2/4 3/8	2/4 3/8	2/4 3/8
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	11 1/2	11 1/2	11 1/2	11 27/32	11 27/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/5	2/4 3/4	2/4 7/8	2/5 3/8	2/5 1/8

* Koersen van den dag voorafgaande aan de data in het hoofd vermeld. 1) Telegrafisch transfert.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Notering te Londen		te New York	
18 Oct. 1919.....	63 3/4	117 3/8	
11 " 1919.....	62 7/8	117 1/8	
4 " 1919.....	64	120	
27 Sept. 1919.....	63 3/8 1)	118 3/8	
19 Oct. 1918.....	49 1/2	101 1/8	
20 Oct. 1917.....	42 3/8	83 1/2	
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8	

1) Notering van 26 September.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
16 Oct. 1919..	4,753	58.650	2.113	17.164	44.477
9 " 1919 ..	4.276	58.650	2.110	17.164	43.789
30 Sept. 1919..	3.224	58.650	1.410	17.164	43 074
25 " 1919..	3.031	58.650	1.364	17.164	42.908
17 Oct. 1918..	1.656	53.200	70.400	14.513	97.493

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 18 Oct. 1919.

Activa.

Binnenl. Wis-	H.-bk.	f 106.706.109,69	f 142.813.433,13 1/2
sels, Prom.,	B.-bk.	594.512,54	
enz. in disc.	Ag.sch.	35.512.810,90 1/2	
Papier o. h. Buitenl. in			
disconto			
Idem eigen portef.		f 48.083.181,—	
Af: Verkocht maar voor			
de bk. nog niet afgel.			48.083.181,—
Beleeningen			
incl. vrsch.	H.-bk.	f 134.000.358,67	f 227.311.743,57 1/2
in rek.-crt.	B.-bk.	12.330.323,19 1/2	
op onderp.	Ag.sch.	80.931.061,71	
		f 227.311.743,57 1/2	
Op Effecten		f 222.260.343,57 1/2	
Op Goederen en Spec.		5.051.400,—	227.311.743,57 1/2
Voorschotten a. h. Rijk			10.093.812,25 1/2
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud		f 56.411.425,—	f 632.170.279,71 1/2
Muntmat., Goud		575.758.854,71 1/2	
Munt, Zilver, enz.		4.758.315,48 1/2	
Muntmat., Zilver			636.928.595,20
Effecten			
Bel. v. h. Res.fonds.		f 4.523.617,50	8.470.363,37 1/2
id. van 1/8 v. h. kapit.		3.946.745,87 1/2	
Geb. en Meub. der Bank			3.312.000,—
Diverse rekeningen			50.207.858,97
			f 1.127.220.987,51

Passiva.

Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop		1.013.203.920,—
Bankassigatiën in omloop		2.598.382,71
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk		f —
Van anderen		76.294.819,18 1/2
Diverse rekeningen		10.123.865,61 1/2
		f 1.127.220.987,51

Beschikbaar metaalsaldo		f 417.741.265,07 1/2
Op de basis van 2/3 metaaldekking		199.321.840,69 1/2
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		2.088.706.325,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

		Meer	Minder
Disconto's	15.694.201,85		
Buitenlandsche wissels	792,—		
Beleeningen		2.323.664,48	
Goud			2.540,58
Zilver	96.066,36 1/2		
Bankbiljetten			2.570.125,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	11.663.517,43		

Voorname posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
18 Oct. 1919	632.170	4.758	1.013.204	78.893
11 " 1919	632.173	4.662	1.015.774	66.600
4 " 1919	632.186	4.807	1.021.460	58.451
27 Sept. 1919	631.763	5.008	1.000.138	66.693
20 " 1919	631.690	4.905	989.558	78.479
13 " 1919	631.577	5.830	995.715	82.014
6 " 1919	631.587	5.801	1.003.950	66.211
30 Aug. 1919	635.593	5.823	1.002.879	72.730
23 " 1919	638.640	5.868	987.544	66.650
16 " 1919	646.533	5.792	996.647	79.149
9 " 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
2 " 1919	646.539	6.089	1.022.892	66.751
26 Juli 1919	651.403	6.417	1.003.290	70.823
19 Oct. 1918	706.635	8.085	990.089	80.717
20 Oct. 1917	685.569	7.380	820.702	87.015
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
18 Oct. 1919	142.813	89.000	227.312	417.741	58
11 " 1919	127.119	76.000	229.635	419.592	59
4 " 1919	123.773	69.000	231.681	420.245	59
27 Sept. 1919	123.673	61.000	216.579	422.639	60
20 " 1919	130.927	65.000	211.468	422.222	60
13 " 1919	136.139	65.000	213.829	421.095	59
6 " 1919	122.819	50.000	220.151	422.589	60
30 Aug. 1919	111.649	47.000	236.647	425.494	60
23 " 1919	86.755	28.000	240.259	432.844	61
16 " 1919	101.330	40.000	234.006	436.277	61
9 " 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
2 " 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
26 Juli 1919	112.536	66.500	208.158	442.070	61
19 Oct. 1918	133.696	106.000	119.279	499.995	67
20 Oct. 1917	72.138	61.000	78.869	510.475	76
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	11 October 1919	18 October 1919
Aan schatkistpromessen..	f 405.170.000,—	f 412.950.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	76.000.000,—	89.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	95.014.000,—	95.014.000,—
Aan zilverbons	39.993.545,50	39.583.244,50

JAVASCHE BANK.

Voorname posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
11 Oct. 1919	***	***	402.500	
4 " 1919	***	***	397.500	
27 Sept. 1919	***	***	385.000	
30 Aug. 1919	155.375	2.885	277.162	110.367
23 " 1919	156.404	3.102	274.727	99.276
16 " 1919	147.735	3.229	271.096	91.144
9 " 1919	142.029	4.194	258.438	85.625
12 Oct. 1918	97.556	13.908	184.682	81.927
13 Oct. 1917	81.554	16.834	175.684	50.522
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis-canto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
11 Oct. 1919		218.500		***	87.000	***
4 " 1919		219.000		***	84.500	***
27 Sept. 1919		224.000		***	83.250	***
30 Aug. 1919	12.083	18.783	183.649	22.711	80.968	41
23 " 1919	11.395	18.029	177.414	16.001	84.979	43
16 " 1919	12.300	17.172	169.375	21.061	78.742	42
9 " 1919	12.848	16.868	137.441	27.431	77.661	42
12 Oct. 1918	8.308	25.380	75.779	18.583	58.948	42
13 Oct. 1917	7.786	34.250	64.791	23.823	53.411	43
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

Voorname posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
6 Sept. 1919	953	1.511	1.115	1.506	438
30 Aug. 1919	951	1.491	1.177	1.514	485
23 " 1919	949	1.448	1.151	1.524	416
16 " 1919	945	1.497	1.129	1.516	423
7 Sept. 1918	816	1.621 2)	960	1.129	168
8 Sept. 1917	679	1.260	867	910	729
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa. 2) Hiervan zilverbons 261 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voorname posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
15 Oct. 1919	88.082	83.705	338.436	28.500	320.505
8 „ 1919	88.127	84.406	339.486	28.500	321.603
1 „ 1919	88.159	84.142	335.021	28.500	317.536
24 Sept. 1919	88.196	81.611	331.174	28.500	314.036
16 Oct. 1918	73.197	62.997	283.771	28.500	262.160
17 Oct. 1917	56.035	41.639	184.187	28.500	157.091
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-
						kings-
percen-						
tage 1)						
15 Oct. '19	34.345	82.602	22.225	99.852	22.827	18,70
8 „ '19	57.231	81.707	23.151	120.332	22.171	15,45
1 „ '19	70.735	81.990	35.863	121.220	22.467	14,25
24 Sept. '19	26.229	83.706	19.396	97.457	25.038	21,42
16 Oct. '18	60.265	96.617	34.258	133.665	28.650	17,10
17 Oct. '17	59.232	100.359	42.732	132.069	32.846	19,93
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voorname posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-
					kings-
percen-					
tage 1)					
7 Oct. 1919	1.115.449	1.095.983	9.035.083	29.862.330	34
30 Sept. 1919	1.115.881	1.096.571	9.045.020	29.784.100	34
23 „ 1919	1.116.434	1.096.983	8.617.934	28.619.037	34
12 „ 1919	1.121.120	1.102.314	8.237.490	29.010.156	32
7 Oct. 1918	2.661.348	2.547.379	2.710.299	15.798.049	34
6 Oct. 1917	2.507.295	2.404.151	1.019.392	10.366.711	34
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voorname posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt.
					saldi
14 Oct. '19	324.836	13.437.618	32.954.000	46.334.134	8.260.800
7 „ '19	330.702	13.436.200	32.954.000	45.203.196	9.088.375
30 Spt. '19	330.556	13.435.826	32.954.000	45.783.793	8.609.072
23 „ '19	330.704	13.436.201	32.954.000	45.203.196	9.088.375
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

1) waarvan 260.776 goud, 7.321 buitenlandsche goudwissels en 56.739 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voorname posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Bull.gew. voorach. a/d. Staat
16 Oct. '19	5.574.831	1.978.278	289.870	796.812	25.150.000
'9 „ '19	5.574.475	1.978.278	290.603	790.257	25.050.000
2 „ '19	5.574.184	1.978.278	291.458	803.340	24.750.000
25 Sept. '19	5.573.838	1.978.278	292.649	830.634	24.150.000
17 Oct. '18	5.439.853	2.037.108	319.554	1.529.068	18.600.000
18 Oct. '17	5.257.401	2.030.000	256.964	776.261	12.250.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt.
						Staat
1.007.054	671.523	1.327.166	36.799.436	2.762.245	70.668	
928.667	684.587	1.305.185	36.726.249	2.762.461	56.712	
995.966	689.341	1.266.226	36.255.602	2.753.615	65.267	
942.711	694.468	1.281.113	35.786.798	2.782.397	81.015	
841.082	1.055.134	833.347	30.630.953	2.856.535	59.497	
606.338	1.158.046	1.124.579	21.680.181	2.859.536	35.663	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voorname posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Beleening van buitenl. voeder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening.	Circulatie	Rek. Crt. part.
16 Oct. '19	343.212	91.490	480.000	350.199	4.683.030	2.082.531
9 „ '19	345.454	91.490	480.000	338.242	4.692.951	2.024.299
2 „ '19	355.365	91.490	480.000	335.978	4.702.416	2.014.834
25 Sept. '19	359.418	91.490	480.000	327.227	4.687.684	1.841.169

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voorname posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
12 Sept. '19	2.068.867	1.299.535	—	69.632	2.621.228
5 „ '19	2.067.052	1.281.504	—	69.818	2.611.697
29 Aug. '19	2.066.788	1.258.917	—	69.188	2.580.629
22 „ '19	2.074.285	1.234.298	—	68.416	2.553.534
13 Sept. '18	2.023.558	1.190.072	5.829	52.481	2.295.031
14 Sept. '17	1.374.949	529.597	52.500	51.085	644.567

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkings-percentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
12 Sept. '19	2.116.843	2.649.514	85.140	43,3	49,6
5 „ '19	2.202.085	2.559.081	84.996	48,1	48,7
29 Aug. '19	2.178.272	2.446.310	84.926	48,3	49,1
22 „ '19	2.137.221	2.487.074	84.730	47,8	48,7
13 Sept. '18	1.910.178	2.284.107	78.689	51,1	51,9
14 Sept. '17	335.778	1.368.782	59.368	74,4	82,2

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voorname posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
5 Sept. '19	774	15.233.886	1.342.058	13.510.339	1.921.549
29 Aug. '19	773	14.964.914	1.324.374	13.233.658	1.919.905
22 „ '19	773	14.957.118	1.286.143	13.262.644	1.897.928
15 „ '19	769	14.930.870	1.359.099	13.372.969	1.882.701
6 Sept. '18	735	12.999.208	1.192.072	11.368.823	1.461.373

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 October 1919.

Indien wij het verloop der internationale beurzen in de juist afgelopen berichtperiode nagaan, komen wij tot de conclusie, dat een algemeene verdwazing den boventoon begint te voeren. De wereld moet de slagen, haar door den oorlog en de daarna gekomen revolutionnaire bewegingen toegebracht, overwinnen en, terwijl dit langs wegen van geleidelijkheid en noesten arbeid zal moeten gaan, wordt op de beurzen een opvatting gehuldigd, alsof de ergste tijden reeds tot het verleden behooren en de economische structuur zich aan den aanvang bevindt van een periode van opbouw, waarvan het gansche zakenleven zou kunnen profiteren.

Voor al aan de beurs te Berlijn komt deze omstandigheid uitermate sterk naar voren. Terwijl de Deutsche valuta in het buitenland bijna voortdurend dalende is, doorleevende de Deutsche beurzen een hausseperiode, die zonder weerskan worden genoemd. Aanvankelijk bestond, na de opheffing der Devisen-Zentrale, alleen groote belangstelling voor buitenlandsche valuta's, welke zich echter al zeer spoedig heeft uitgebreid tot andere afdelingen. Allereerst kwam in aanmerking de markt voor koloniale waarden; van deze werd de beweging overgeplant op half-buitenlandsche fondsen, als Shantung-spoorweg. Ten slotte zijn alle aandelen in aanmerking gekomen, waarvan men slechts eenigszins kon onderstellen, dat zij, door den lagen Duitschen valutastand, een begeerlijk object voor het buitenland zouden kunnen worden, zoodat vrijwel over het gansche gebied der beurs een wilde en richtinglooze speculatie zich heeft ontwikkeld. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat deze loop van zaken groote bezorgdheid heeft doen ontstaan in deskundige kringen, doch aan den anderen kant heeft deze bezorgdheid geen enkelen weerklank bij het publiek gevonden. Voor het grootste gedeelte moet dit wel worden toegeschreven aan het uitermate groote belang, dat zeer invloedrijke personen bezitten bij een opgaande beweging der fondsenmarkt. In de tijden van crisis en malaise hebben deze zeer aanmerkelijke posten aandelen bij interventie overgenomen, die zij thans willen plaatsen met een zoo groot mogelijke winst. De stemming is er thans voor en er wordt met alle mogelijke middelen getracht deze stemming aan te kweken en aan te houden. Teneinde een denkbeeld te krijgen van de overspeculatie, die thans aan de beurs te Berlijn heerscht, releveeren wij hier, dat van den eersten Augustus af aandelen Steaua Romana b.v. met 530 pCt. circa zijn gemonteerd, aandelen Deutsche Petroleum met 165 pCt., aandelen Neu-Guinea met 235 pCt., aandelen Otavi met 225 pCt., enz. ad libitum. En nog worden dagelijks voor deze buitengewoon verhoogde prijzen koopers gevonden.

De beurs te Weenen toont een eenigszins ander beeld, hoewel ook daar door de catastrophale daling der valuta een wijd-vertakte speculatie is ontstaan in alle waarden, die slechts eenigszins met deze valuta verband houden of verband kunnen gaan houden. Doch te Weenen is de stemming als geheel veel pessimistischer. Het staatsbudget toont een zoo gapend tekort aan, dat zelfs de allerknapste financiers niet weten, hoe daarin te voorzien. In de laatste tijden doet zelfs de Duitsch-Oostenrijksche Kroon disagio ten opzichte van de noodlijdende staten Polen en Hongarije, om van Tschecho-Slowakye en Joego-Slowakye niet te gewagen. De Devisen-Zentrale bestaat nog in naam, doch zelfs bankinstellingen houden zich niet meer aan de bepalingen van dit instituut, zoodat dezer dagen dan ook de leider van de Zentrale naar Berlijn is getogen, teneinde daar te bestudeeren, welke gevolgen de opheffing dezer instelling in Duitschland heeft gehad en welke maatregelen eventueel in Duitsch-Oostenrijk zijn te nemen.

Te Londen is de tendens veel kalmer, meer in overeenstemming met de psyche van de overige landen der Geallieerden. De spoorwegstaking heeft daar ter plaatse een rem aangebracht aan de ook hier zich in kiem ontwikkelende overspeculatie, zoodat de belangstelling voor rubber- en goudmijnwaarden nog wel groot is gebleven, doch niet buiten de perken van een redelijke interesse gaat. Oliewaarden zijn eenigszins op den achtergrond gedrongen; in verband met de lichte reactie, die te Parijs heeft plaats gehad.

Van de beurs te Parijs is in deze berichtperiode niet veel opmerkenswaardigs te vermelden. Hierboven werd reeds gereleveerd de geringe daling in petroleumwaarden; overigens was de handel beperkt en richtte hij zich meer op valuta-affaires, zooals in deze kolommen reeds vroeger werd aangestipt.

Te New York is na de minnelijke schikking inzake de diverse stakingen weder een veel optimistischer stemming ontstaan. Hier is de beweging echter veel geleidelijker tot stand gekomen en ondervindt men geenszins de gevolgen van een overspeculatie in den gewonen zin des woords. Alleen het dure geld werkt eenigszins als een handicap; de behoeften voor de herfstcampagne doen zich gevoelen. Toch heeft het er den schijn van, alsof in de Vereenigde Staten deze grotere behoeften op kalme wijze gedekt zullen kunnen worden.

Te onzent heeft de markt voor binnenlandsche staatsfondsen geen bijzondere transacties te aanschouwen gegeven. Daarentegen heeft de afdeling voor buitenlandsche soorten groote activiteit aan den dag gelegd, vooral voor Russische staatsschuldbrieven. Weliswaar zijn de berichten omtrent den val van het régime Lenin niet bevestigd, doch aan den anderen kant zijn hardnekkige geruchten in omloop, waaruit zou zijn te concluderen, dat Petersburg binnenkort zou moeten capituleeren, hetgeen dan als het begin van het einde zou worden beschouwd. Dientengevolge zijn de verkoopplimtes van Russische waarden veelal ingetrokken of verhoogd, terwijl hiertegenover zich wat grotere vraag voor speculatie heeft ontwikkeld. De koersen verlaten dan ook de berichtperiode alle op een hooger peil, terwijl de tendens vast is gebleven.

	14 Oct.	17 Oct.	20 Oct.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	91 ³ / ₄	91 ⁹ / ₁₆	92	+ ¹ / ₄
4 ¹ / ₂ % " " " "	87 ¹⁵ / ₁₆	87 ¹ / ₄	87 ¹ / ₂	- ⁷ / ₁₆
4 % " " " " " "	81 ³ / ₄	80 ¹ / ₄	80 ¹ / ₈	- 1 ⁷ / ₈
3 ¹ / ₂ % " " " " " "	68 ¹ / ₄	69	68 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
3 % " " " " " "	60 ¹ / ₂	60 ¹ / ₂	60 ¹ / ₁₆	+ ³ / ₁₆
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	51 ⁹ / ₁₆	51 ¹ / ₈	51 ⁹ / ₈	- ⁸ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	93 ⁷ / ₈	93 ⁷ / ₈	93 ⁷ / ₈	
4 % Hongarije Goud	20 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	11 ¹ / ₄	- 9 ¹ / ₄
4 % Oostenr. Kronenrente	8 ¹ / ₂	9 ¹ / ₈	9 ¹ / ₄	+ 1
5 % Oostland 1906	24	25	29 ⁷ / ₈	+ 5 ⁷ / ₈
4 ¹ / ₂ % Iwagorod Dombro	18 ¹ / ₈	20 ¹ / ₂	23	+ 4 ⁷ / ₈
4 % Rusland Cons. 1880	20 ¹ / ₁₆	22 ¹ / ₂	24 ¹ / ₂	+ 4 ⁷ / ₁₆
4 % Rusl. bij Hope & Co.	21 ¹ / ₁₆	24	26 ¹ / ₂	+ 5 ⁷ / ₁₆
4 % Servië 1895	40	40	40	
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898	68	68 ⁷ / ₈	68 ⁷ / ₈	+ ⁷ / ₈
4 % Japan 1899	60	—	—	
4 % Argentinië Buitenl.	62	60 ¹ / ₂	60 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
5 % Brazilië 1895	65 ¹ / ₄	65 ¹ / ₄	65 ¹ / ₄	
5 % " " 1913	51 ³ / ₄	—	—	

Van de locale afdelingen heeft geene in het bijzonder de aandacht getrokken. Het is opmerkelijk, dat b.v. voor de markt der suikerwaarden de voortdurend binnenkomende berichten omtrent goede en groote afdoeningen voor het product, zelfs uit oogst 1920, zonder noemenswaardigen invloed op het koerspeil zijn gebleven. Wel is de tendens optimistisch, doch de handel beweegt zich binnen beperkte grenzen, terwijl de koersvariatiën geen noemenswaardige afwijkingen vertoonen.

Daarentegen bestond meer belangstelling voor scheepvaartwaarden. Ook hier waren de fluctuaties weliswaar gering, doch de kooplust was veel groter. Vooral voor de Indische lijnen bestond zeer groote belangstelling, hetgeen in het koersniveau alleen daarom niet zoo sterk tot uitdrukking kon komen, omdat de markt in deze waarden zeer breed en actief is en tegenover een zelfs aanzienlijke vraag toch steeds ruim aanbod werd gesteld. Toch konden de koersen van de meesten soorten zich niet slechts goed handhaven, doch toonen zij in de meeste gevallen nog een verbetering aan.

	14 Oct.	17 Oct.	20 Oct.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	518	505 ¹ / ₂	507	- 11
" " " " " " gem.eig.	502	494	491	- 11
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	302	308	308	+ 6
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	181	181	181	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	249 ¹ / ₂	249 ¹ / ₄	249 ¹ / ₂	
Javá-China-Japan-Lijn	360	364 ¹ / ₄	366 ¹ / ₂	+ 6 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd	214 ¹ / ₄	210	210	- 4 ¹ / ₄
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	282 ¹ / ₄	276 ¹ / ₂	278	- 4 ¹ / ₄
Kon. Paketvaart-Mij.	267 ¹ / ₂	268 ¹ / ₄	268 ¹ / ₄	+ ³ / ₄
Maatschappij Zeevaart	365	357 ¹ / ₂	357	- 8
Nederl. Scheepvaart-Unie	330 ¹ / ₄	326 ¹ / ₄	325 ¹ / ₄	- 5
Nievelt Goudriaan	611	617 ¹ / ₂	630	+ 19
Rotterdamsche Lloyd	347 ³ / ₄	344 ¹ / ₂	343 ³ / ₄	- 4
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	372 ¹ / ₂	365	365	- 7 ¹ / ₂
" " " „Nederland”	392	385 ¹ / ₄	390	- 2
" " " „Noordzee”	172 ¹ / ₄	172 ³ / ₄	171 ¹ / ₄	- 1
" " " „Oostzee”	450	447 ¹ / ₂	445	- 5

De petroleumafdeling was veel levendiger. Vooral de

berichten, dat de Koninklijke Petroleum Maatschappij een overwegend belang heeft verkregen bij de Roemeensche petroleumindustrie heeft den handel in deze afdeling sterk gestimuleerd. In hoofdzaak waren het aandelen Steaua Romana en Geconsolideerde, die de aandacht hebben getrokken, waarbij zich later ook de aandelen van het hoofdfonds hebben aangesloten. Deze richtten zich overigens meer naar de aanwijzingen van Wallstreet en van Parijs, teneer, waar vanuit deze plaatsen een levendige arbitrage met Amsterdam wordt gevoerd.

Voor *rubberwaarden* is de belangstelling eenigszins verflauwd, behalve aan het einde der berichtperiode, toen geruime circuleerden, als zoude het uitvoerrecht op rubber lang niet zoo hoog worden, als aanvankelijk was bedoeld. Het maximum zou slechts 4 pCt. bedragen, terwijl een opbrengstprijs onder 76 cent per $\frac{1}{2}$ K.G. geheel vrij zou worden gelaten.

De *tabaksmarkt* was eenigszins optimistischer, hoewel ook hier de belangstelling vrijwel ontbrak.

	14 Oct.	17 Oct.	20 Oct.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	191 $\frac{3}{4}$	191 $\frac{3}{4}$	191 $\frac{3}{4}$	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	230 $\frac{5}{8}$	229 $\frac{3}{4}$	229 $\frac{7}{8}$	— $\frac{3}{8}$
Rotterd. Bankvereeniging . .	149 $\frac{3}{4}$	149 $\frac{1}{4}$	149 $\frac{3}{8}$	— $\frac{3}{8}$
Amst. Superfosfaatfabriek . .	145 $\frac{1}{4}$	145 $\frac{1}{4}$	145 $\frac{1}{4}$	
Van Berkel's Patent	155 $\frac{1}{4}$	155 $\frac{7}{8}$	155 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{3}{8}$
Insulinde Oliefabriek	253 $\frac{1}{4}$	249 $\frac{1}{2}$	249	— 4 $\frac{1}{4}$
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	102 $\frac{3}{8}$	102	102	— $\frac{3}{8}$
Ned. Scheepsbouw-Mij.	174 $\frac{1}{2}$	174 $\frac{1}{2}$	174 $\frac{1}{2}$	
Philips' Gloeilampenfabriek	684	715	729 $\frac{1}{2}$	+ 45 $\frac{1}{2}$
R. S. Stokvis & Zonen	524	525	540	+ 16
Vereenigde Blikfabrieken . .	130 $\frac{1}{4}$	130 $\frac{1}{2}$	130 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{4}$
Compania Mercantil Argent.	306	303 $\frac{1}{4}$	301 $\frac{1}{2}$	— 4 $\frac{1}{2}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	297 $\frac{1}{2}$	293	291 $\frac{1}{4}$	— 6 $\frac{1}{4}$
Handelsver. Amsterdam . . .	613 $\frac{1}{2}$	613 $\frac{1}{4}$	613	— $\frac{1}{2}$
Holl. Transatl. Handelsver.	118 $\frac{1}{4}$	118	121 $\frac{1}{4}$	+ 3
Linde Teves & Stokvis	210	209	205	— 5
Van Nierop & Co's Handel-Mij	190	188	189	— 1
Tels & Co's Handel-Mij	160 $\frac{1}{4}$	160 $\frac{1}{2}$	153	— 7 $\frac{1}{4}$ *
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	334	332 $\frac{1}{2}$	342	+ 8
Kon. Petroleum-Mij.	833	832	842 $\frac{1}{2}$	+ 9 $\frac{1}{2}$
Oriou Petroleum-Mij.	91 $\frac{3}{8}$	90 $\frac{1}{8}$	92 $\frac{7}{8}$	+ 1 $\frac{1}{2}$
Steaua Romana Petr.-Mij. . .	170	161	161	— 9
Ansterdam-Rubber-Mij. . . .	248	247 $\frac{3}{8}$	250 $\frac{1}{4}$	+ 2 $\frac{1}{4}$
Nederl.-Rubber-Mij.	120	119	119	— 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	320	319 $\frac{1}{2}$	323	+ 3
Deli-Maatschappij	504 $\frac{1}{2}$	495	509 $\frac{1}{2}$	+ 5
Medan-Tabak-Maatschappij . .	272	268 $\frac{1}{4}$	270	— 2
Senembah-Maatschappij	485 $\frac{3}{8}$	477	485	— $\frac{3}{8}$

* ex div.

De *Amerikaansche markt* week in 'grootte trekken niet af van de aanduidingen van Wallstreet. Alleen voor de lager geprijsde soorten, als Intercontinental Rubber, werd hier ter plaatse wel eens een zelfstandige politiek gevolgd, met dien verstande, dat grotere posten uit de markt werden genomen tegen oplopende koersen.

	14 Oct.	17 Oct.	20 Oct.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	144 $\frac{1}{4}$	142 $\frac{3}{4}$	142 $\frac{7}{8}$	— 1 $\frac{3}{8}$
Anaconda Copper	149 $\frac{15}{16}$	148 $\frac{1}{2}$	149 $\frac{3}{4}$	— $\frac{3}{16}$
Un. States Steel Corp.	115 $\frac{3}{4}$	114	114 $\frac{1}{2}$	— 1 $\frac{1}{4}$
Athison Topeka	97 $\frac{3}{8}$	95 $\frac{1}{16}$	96 $\frac{5}{16}$	— 1 $\frac{3}{16}$
Southern Pacific	113 $\frac{3}{4}$	112 $\frac{1}{2}$	113	— $\frac{3}{4}$
Union Pacific	134 $\frac{1}{2}$	133 $\frac{1}{2}$	133 $\frac{1}{8}$	— 1 $\frac{3}{8}$
Int. Merc. Marine afgest.	63 $\frac{1}{2}$	64 $\frac{1}{4}$	64 $\frac{3}{8}$	+ 1 $\frac{1}{8}$
" " " " prefs.	170 $\frac{9}{16}$	170 $\frac{3}{4}$	172 $\frac{1}{4}$	+ 2 $\frac{3}{16}$

De *geldmarkt* was kalm en vrij ruim; geld op prolongatie noteerde, na even 5 pCt. te hebben bereikt, doorgaans $4\frac{1}{2}$ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

21 October 1919.

De voorloopige raming van de met tarwe bezaaide oppervlakte in Argentinië wordt officieel aangegeven als 14.950.000 acres tegen verleden jaar 16.968.000 acres. Dit geeft een aanzienlijke vermindering aan, doch niettegenstaande dit zijn de prijzen in den laatsten tijd niet opgelopen, doch integendeel vrij aanzienlijk gedaald. Ook in de laatste week hield deze daling aan. De oorzaak hiervan is in de eerste plaats de goede stand op het oogenblik van den nieuwen oogst; tot nu toe blijven de berichten bijna zonder onderscheid gunstig luiden. Daarnaast heeft men in Argentinië den indruk gekregen, dat tengevolge van de slechte wisselkoersen Europa niet in staat zal zijn voldoende te

importeren, zoodat er nauwelijks voldoende vraag zal zijn voor de groote oogsten van Noord- en Zuid-Amerika te zamen, waarbij nog komt, dat ook de berichten van de Indische en Australische oogsten zeer goed blijven. De berichten van Rusland zijn nog zeer verward en in verband met de onwaarschijnlijkheid, dat er spoedig orde op de zaken aldaar gesteld zal worden, moet men de verwachting van uitvoer van daar niet al te hoog spannen.

Ook maïs was in de afgelopen week in Argentinië flauw gestemd, terwijl daarentegen de prijzen in Noord-Amerika zich vrij goed handhaafden. Ofschoon uit Argentinië maïs regelmatig op vrij groote schaal geëxporteerd wordt, is de zichtbare hoeveelheid van dien aard, dat er geen sprake van is, dat de geheele oogst geëxporteerd kan worden, voordat de nieuwe oogst aan de markt komt. De Royal Commission te Londen kocht groote hoeveelheden maïs in voor Engeland, Frankrijk en Italië, doch deze aankopen maakten niet den minsten indruk op de markt te Buenos Aires, die op de laagste notering van de week sluit.

In het algemeen was de vraag in Europa voor maïs en voer-artikelen wat beter. In de meeste landen zijn de voorraden nog zeer gering, zoodat wel aan te nemen is, dat gedurende den winter deze vraag zal aanhouden.

Gerst en haver blijven met weinig zaken vast gestemd. Noord-Amerika biedt goede gerst zeer schaarsch aan en ook van Zuid-Amerika worden geen groote partijen verscheept. De prijzen van haver worden vrijwel gehandhaafd zonder dat nieuwe zaken van beteekenis tot stand komen.

Voor lijnzaad was de stemming in de afgelopen week iets flauwer; vooral voor nieuwen oogst brokkelden de prijzen af in verband met de goede vooruitzichten van den Argentijnschen oogst. De officieele raming geeft als met lijnzaad bebouwde oppervlakte 3.520.000 acres tegen verleden jaar 3.400.000 acres. Particuliere ramingen spreken evenwel van 20 tot 25 pCt. grotere oppervlakte, terwijl ook de berichten van den stand van den nieuwen oogst niets te wenschen overlaten. De belangstelling van Europa is niettegenstaande een aanmerkelijke verbetering der olie-prijzen nog zeer gering. Noord-Amerika gaat evenwel regelmatig voort met aankopen van lijnzaad in Argentinië, zoowel van ouden als van nieuwen oogst. Van Indië wordt zeer weinig aangeboden. Bijna alles, wat aangeboden wordt, wordt verkocht naar Engeland, waar men zeer hoge prijzen voor Indisch zaad boven La Platazaad betaalt.

Nederland. In de afgelopen week is de vraag voor maïs aanzienlijk verbeterd en voor het eerst sedert geruimen tijd zijn de prijzen niet verder gedaald, doch toonen een, zij het ook uiterst geringe stijging. De partijen maïs, die aangekomen zijn, werden vrij vlot opgenomen. Op aflading kwamen weinig nieuwe zaken tot stand. In de andere graansoorten ging weinig om. Lijnzaad flauwer gestemd met weinig zaken. Tengevolge van de verbetering van olie op den laatsten marktdag, toonden koopers ook wederom meerdere attentie voor lijnzaad, zonder dat de prijzen evenwel konden verbeteren.

Zie voor den staat van noteringen achterstaande pagina.

SUIKER.

Het binnenhalen en verwerken van den nieuwen bieten-oogst heeft in Nederland een geregeld verloop.

Thans heeft ook onze Regeering de Brusselsche Conventie opgezegd.

Volgens F. O. Licht wordt het in Duitschland waarschijnlijk geacht, dat de opbrengst der velden in Midden-Duitschland aanmerkelijk achterblijft bij verleden jaar. Dit wordt eenigszins gecompenseerd door eene betere opbrengst uit andere streken. In doorsnee wordt de oogst echter niet hooger dan 200 dubbele centenaars (100 K.G.) per H.A. geschat tegen 235 en 240 dubbele centenaars in de beide voorgaande jaren. Geheel onberekenbaar is het hoeveel bieten aan de suikerindustrie onttrokken zullen worden voor veevoeder en andere doeleinden. Betreffende het rendement zijn de vooruitzichten beter dan verleden jaar. Neemt men daarbij in aanmerking den kolennood, de transportmoeilijkheden, etc., waarmee de fabrieken dit jaar nog meer dan vroeger te kampen hebben, dan komt men bij 200 dubbele centenaars opbrengst en 17 pCt. rendement op een kwantum van ongeveer 885.000 tons ruw-suiker als maximum oogst. Door de waarschijnlijkke onttrekking van bieten voor andere doeleinden kan dit cijfer licht tot 750.000 tons verminderd worden. De Regeering heeft de nieuwe suiker-prijzen voor 1919/20 thans vastgesteld voor ruw-suiker basis 98° op Mk. 51,— per 50 K.G. en voor raffinate op Mk. 73,—, welke verhoogingen door belanghebbenden als geheel onvoldoende worden beschouwd.

De zichtbare voorraden, waarin thans de voorraden in

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mats	Haver	Tarwe	Mats	Lijnzaad
	Oct.	Oct.	Dec.	Nov.	Nov.	Nov. *
18 Oct. '19	226	137	71 3/4	13,20	7,25	25,20
11 " '19	226	135 3/4	70 1/2	14,55	7,95	25,20
18 Oct. '18	226	127 1/2	67 1/2 ²⁾	11,65	5,75	21,00
18 Oct. '17	—	115 1/4 ¹⁾	58 3/4	11,95 ⁴⁾	8,10	18,50 ³⁾
18 Oct. '16	166 ¹⁾	79 1/4 ¹⁾	48 7/8	12,30	6,35	18,50
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Oct. ⁴⁾ per Jan. c

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	20 Oct. 1919	13 Oct. 1919	20 Oct. 1918
Tarwe.....	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	—
Maïs (La Plata)	348,—	348,—	—
Gerst (48 lb. feeding)....	440,—	440,—	—
Haver (38 lb. white clipped)	21,50	21,—	—
Lijnkoeken (Noord-Ame-rika van La Plata-zaad)	282,50	270,—	—
Lijnzaad (La Plata).....	825,—	810,—	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13-18 Oct. 1919	Sedert Jan. 1919	Overeenk. t/daak 1918	13-18 Oct. 1919	Sedert Jan. 1919	Overeenk. t/daak 1918	1919	1918
Tarwe.....	9.731	125.340	9.044	—	91.070	2.920	216.410	11.964
Rogge	—	10.632	—	—	19.953	—	30.585	—
Borckweit	—	3.993	—	—	—	—	3.993	—
Maïs	7.247	124.454	—	—	5.908	4.590	130.362	4.590
Gerst	—	71.484	—	—	62.315	—	133.799	—
Haver	—	37.136	—	—	7.333	—	44.469	—
Lijnzaad	9.885	68.187	—	—	19.403	—	87.590	—
Lijukoek	2.916	49.120	—	—	200	—	49.320	—
Tarwemeel	—	47.737	756	—	37.435	6.068	85.172	6.824
Andere meelsoorten	1.890	33.987	19.716	—	10.708	4.286	44.695	24.002

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Tarwe.....	—	218.430	211.850	—	—	—	218.430	211.850
Maïs	—	14.372	90.191	—	—	—	14.372	90.191
Rogge	—	56.712	5.174	—	—	—	56.712	5.174
Tarwemeel	—	144.506	68.918	—	—	8.807	144.506	77.725
Gerst	—	62.537	24.172	—	—	—	62.537	24.172
Haver	—	123.757	—	—	—	—	123.757	—
Lijukoeken	—	2.412	—	—	—	—	2.412	—
Andere meelsoorten	—	119.991	33.588	—	—	9.510	119.991	43.098

Duitschland voor het eerst voorkomen onder 1 September 1919, zijn volgens F. O. Licht:

	1919	1918	1917	
Duitschland 1 Sept...	300.000*	290.278	322.991	tons
Oostenrijk 1 " ¹⁾	200.000*	250.000*	305.000*	"
Frankrijk 1 " ¹⁾	10.416	26.680	39.012	"
Nederland 15 " ¹⁾	15.106	20.735	65.996	"
België 1 " ¹⁾	28.000	42.000	51.000	"
Engeland 1 " ¹⁾	408.823	436.031	195.838	"
Totaal Europa.	962.345	1.065.724	979.837	tons
V. S. v. N. A. 4 Sept...	95.214	49.064	134.854	"
Cubahavens 1 " ¹⁾	813.072	556.251	232.900	"
Totaal	1.870.631	1.671.039	1.347.591	tons

* Raming. ¹⁾ 1918/17/16.

De Java-markt bleef vast gestemd met enkele afdoeningen van ouden en nieuwen oogst tot ongeveer de laatste prijzen. De September-afschepingen bedroegen 125.000 tons tegen 167.500 tons verleden jaar, hetgeen de totale afschepingen sedert 1 Januari brengt op 1.307.000 tons tegen 915.200 tons verleden jaar. Stoomende en spoedig af te laden partijen witte Javasuiker werden in Londen verhandeld tot prijzen van Sh. 66/- tot Sh. 68/- c.i.f. U.K. en Sh. 70/- c.i.f. Frankrijk.

American Granulated werd in Engeland verhandeld voor Januari-afschep tot Sh. 63/6 a 64/- c.i.f. De Board of Trade-statistiek per ultimo Sept. luidt als volgt:

	September		Jan./Sept.	
	1919	1918	1919	1918
Import riet.....	37.209	122.718	858.490	1.067.058
" biet.....	—	—	1	7.692
" geraffineerd.	27.602	1.598	324.123	17.316
Totaal	64.811	124.316	1.182.614	1.092.066
Voorraad in entrepot	282.600	428.350	—	—
" raffinaderijen	21.650	30.950	—	—
Opbrengst	74.332	57.408	622.016	550.676
Binnenl. verbruik ..	141.720	73.354	1.145.495	709.798
Totale uitvoer	7.294	22	29.159	982

In Amerika zijn de prijzen tengevolge van sterke vraag uit Europa opgelopen en werd Cubasuiker Dec.-afschep reeds met 8 c. f.o.b. betaald. Teneinde suikergebrek

in de V.S. te vermijden, werd bij de regeering een wetsvoorstel ingediend om den uitvoer uit Amerika gedurende 6 maanden te verbieden, hetgeen, indien het voorstel wordt aangenomen, aan de prijzen van andere productielanden ten goede zal komen.

Cuba-statistiek:

	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 11 Oct.	19.000	1.286	318 tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	3.832.788	3.281.355	2.958.999
Exp. der week tot 13 Sept.	79.446	68.654	60.977
Totaal 1 Jan.—13 Sept.....	2.958.816	2.626.509	2.768.452
Exp. U.K. 1 Jan.—20 Sept.	441.163	805.242	796.373
" Frankrijk " "	138.125	28.002	83.051
Voorraad op 15 Sept.....	710.703	462.648	132.879

¹⁾ 1918/17/16.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per October	Londen			New York 96% Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Javas Job.	Americ. Granulated cif.	
17 Oct. 1919....	f —	64/9	59/-	63/-	7,28
10 " 1919....	" —	64/9	51/-	59/-	7,28
17 Oct. 1918....	" —	64/9	—	—	7,28
17 Oct. 1917....	" —	53/9	—	—	—
21 Juli 1914....	" 11 1/2/83	18/-	—	—	3,26

RUBBER.

De markt voor plantagesoorten is over het algemeen vast gestemd geweest; Amerika blijft nog steeds koper. Tegen het einde der week werd de stemming iets kalmer en een kleine teruggang in prijs vond plaats.

Parasoorten blijven nagenoeg onveranderd in prijs. Per s.s. „Dunstan” zijn onlangs de eerste aanvoeren uit Brazilië aangekomen, welke vlot verhandeld werden tegen ca. f 3,35 voor hard cure fine.

De noteringen luiden:

Loco Crêpe	2 3/1/2	einde voorafg. week	2 3/1/2
" smoked Sheets	2 3/1/2	2 3/1/2
Crêpe Nov./Dec.	2 3/3/4	2 3/3/4
" Jan./Juni	2/4	2 1/4 1/4
Para	2 6/1/2	2/6

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 1 October 1919.

De prijsstijging van Amerikaansche katoen, die wij in ons laatste rapport vermeldden, heeft zich niet alleen gehandhaafd, doch nog verderen voortgang gemaakt. Gisteren was Liverpool ook zeer vast, zoodat de spotprijs daar 60 punten verhoogd werd. Verkoopen zijn slechts gering geweest, hoofdzakelijk tengevolge van de spoorwegstaking, terwijl men verder het bureau-bericht wil afwachten. Egyptische katoen is kalm geweest met kleine omzetten, terwijl futures 50 punten verhoogd werden.

De garenmarkt staat geheel onder den invloed van de staking. Amerikaansche garens zijn vast, vooral voor de fijnere nummers, terwijl voor grovere garens weinig belangstelling bestaat. Bundelgarens zijn zeer kalm en prijzen zijn over het algemeen 1/2 d. tot 3/4 d. hooger. Egyptische garens blijven zeer vast. Voor het Continent worden verschillende orders geboekt, terwijl ook vraag bestaat voor fijnere nummers voor het Oosten.

Op de beurs was deze week meer belangstelling voor de spoorwegstaking, dan voor de prijzen van manufacturen en men nam over het algemeen de moeilijkheden wel wat heel licht op. Er zijn nog steeds orders aan de markt, zoodat prijzen vast blijven, terwijl ook de omzetten op de overige markten niets te wenschen overlaten.

Liverpoolnoteeringen (loco)	24 Sept.	1 Oct.	8 Oct.
F.G.F. Sakellaridis	30,00	30,00	30,00
G.F. No. 1 Oomra	15,20	14,20	14,70
T.T. op Indië	2/0	2/0 3/8	2/0 3/8
T.T. op Hongkong	4/2	4/2	4/2 1/4
T.T. op Shanghai	6/2	6/2	6/4

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	20 Oct. '19	13 Oct. '19	6 Oct. '19	21 Oct. '18	20 Oct. '17
New York voor Middling	35,— c	33,90 c ¹⁾	32,65 c	32,50 c	28,65 c
New Orleans voor Middling	35,63 c	34,37 c ¹⁾	32,25 c	31,— c	27,50 c
Liverpool voor Middling	22,72 d	21,86 d	20,49 d	24,20 3/4 d	21,02 d ²⁾

- 1) 11 October 1919.
- 2) Good Middling Texas.
- 3) 19 October 1917 Good Middling.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 17 Oct. '19	Overeenkomstige perioden	
		1918	1917
Ontvangsten Gulf-Havens..	958	1172	1441
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	919	385	733
„ „ 't Vasteland.		346	363
„ „ Japan etc...		25	2

Voorraden in duizendtallen	17 Oct. '19	18 Oct. '18	19 Oct. '17
Amerik. havens.....	1042	1124	725
Binnenland.....	908	936	615
New York	?	90	84
New Orleans	?	262	127
Liverpool	728 1)	207	303

1) 18 October 1919.

WOL.

Bericht van Gebrs. Van der Vies.

Aangezien de veiling van Australische wol te Antwerpen wordt gehouden op 25 October e.k., wordt de vierde w.o.-veiling te Amsterdam uitgesteld tot Vrijdag 31 October a.s. Het aanbod zal bestaan uit ca. 300 balen Montevideo- en Buenos-Aires, 200 balen Cape Snow White, gewasschen Spaansche wollen en 35 balen Hollandsche scheerwol, benevens nog enkele partijtjes van verschillende oorsprong. Totaal ca. 800/900 balen.

16 October 1919.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De vermoedelijke verkoop aan Noord-Amerika voor 97 dollars is bevestigd voor 50.000 ossen- en voor 96 dollars voor 5000 koehuiden, October/November slachting. Er blijft

kooplust van de kortharige huiden op levering. In Engeland is de stemming kalmer, doordien de zaken in leder kalmer zijn.

Voor droge Zuid-Amerikaansche huiden blijft belangstelling, op vorige basis, men is echter niet bereid hogere prijzen in te willigen. Havre doet mededeeling van zeer vaste markt en tendance a la hausse. Ferres werden verhandeld à frs. 420,— à forfait.

Java-markt kalmer, voor enkel, speciaal goede soorten eenigszins meer belangstelling.

Inlandsche huiden: Laatste New York berichten voor koehuiden zwakker, voor lichte huiden en voor zware volstrekt geen kooplust.

(Kalfsvellen en paardehuiden zeer vast.

Looistoffen: Er kwamen zaken tot stand in Quebracho voor f 63—f 63,50. Noteeringen voor loco 25 ton Grieksche Valonea f 30/31 per 100 K.G., voor loco 25 ton bloc gambier ca. 40/41 % looigehalte f 1,75 per uniteit, ongeveer f 70,— per 100 K.G., 25 ton Mangrove f 28,— per 100 K.G. Van korte looistoffen op levering noteert Mimosa ca. f 24/25, Myrabolanen f 25/26 per 100 K.G.

Rotterdam, 18 October 1919.

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
13/18 Oct. 1919	—	—	1) f 75,—	2) 8/6	180/—	2) 65/—
6/11 „ 1919	—	—	1) f 80,—	2) 8/6	170/—	2) 65/—
14/19 Oct. 1918	—	—	—	50/—	—	225/—
15/20 Oct. 1917	—	—	—	30/—	—	145/—
„ Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/—	12/—

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
13/18 Oct. 1919	54/—	63/—	59/—	41/—	f 10,—	Kr. 70
6/11 „ 1919	50/—	50/—	52/6	45/—	„ 10,—	„ 60,—
14/19 Oct. 1918	69/—	101/3	200/—	120/—	—	„ 150,—
15/20 Oct. 1917	69/—	101/3	—	—	„ 15,—	—
„ Juli 1914	fr. 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	4/—

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rúst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
13/18 Oct. 1919.....	125/—	215/— ⁴⁾	—	230/—
6/11 „ 1919.....	127/6	215/— ⁴⁾	—	245/—
14/19 Oct. 1918.....	275/—	500/—	—	—
15/20 Oct. 1917.....	—	—	—	—
„ Juli 1914.....	14/6	16/3	25/—	22/3

- 1) Per ton stukgoed. 2) Voor Britschè schepen.
- 3) Voor neutrale schepen onder geallieerd time charter.
- 4) Vrij.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

In de afgelopen week was de vraag naar scheepsruimte eenigszins minder dan in de week daarvoor. De scheepsvrachten bleven echter zeer hoog en varieerden nog tusschen 6 en 7 cents per ton per dag. Het sleeploon bedroeg 50-cents-tarief + 65/70 cents per last naar de Ruhrhavens.

Te Ruhrort werd alle beschikbare scheepsruimte grip opgenomen en bedroeg de scheepsvracht Mk. 17,—/Mk. 18,— per ton, terwijl het sleeploon van Ruhrort naar Mannheim met 60/65 pf. per Centner genoteerd werd.

Het water was steeds vallende, waardoor de schepen naar den Bovenrijn zeer weinig konden laden en er een groot gebrek aan scheepsruimte merkbaar was, waardoor veel kolen, welke voor verzending gereed waren, op het transport moesten wachten.

Cauber Pegel wees einde der week Meter 1,28 aan.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wildervank,
Veendam, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Hooge-
veen en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.598.000,—
Reserves f 401.498,23

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-
en buitenland

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wester-Suikerraffinaderij
AMSTERDAM

GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten *Melis-*
suiker en *Basterde*:

Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.

Practisch Effectenboek

ter vereenvoudiging van admini-
stratie en ten-gebruike voor de
VERMOGENSBELASTING

Prijs f 1,25

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-
MAATSCHAPPIJ, Rotterdam.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

DOVER, BOULOGNE s/M., CORUÑA, VIGO,
LISSABON, LAS PALMAS, PERNAMBUCO,
BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTE-
VIDEO en BUENOS AIRES.

WEISE & Co. ROTTERDAM AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard
door Mr. G. VISSERING

Prijs f 1,50

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door Mr. G. J. FABIUS

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam